

ЧИТАЦЬКЕ ВІСЬО

ДУМАЙ, НАРОДЕ, ДУМАЙ!

Так, ми за реформи, але не за такі, які нам протягом 13 років незалежності нав'язують Кравчук і Кучма.

Хвалючи великі досягнення уряду Віктора Януковича, Президент сказав, що дуже поважає людей, які мало говорять, а багато роблять. І що саме такою людиною, на його думку, і є В. Янукович. Таке фарисейство влади викликає дуже багато запитань:

— Якщо є таке вагоме зростання виробництва, то чому це ніяк не позначається на добробуті людей?

— Чому пенсіонери, отримуючи мізерну пенсію, голодують, не мають змоги лікуватися, просто вмирають?

— Чому молодь не має де працевлаштуватися, тиняється по закордонах?

— Чому на екранах і в пресі домінує російська мова, культура?

Так, я погоджуюся зі словом “зростання”, але бачу його в іншому аспекті: зростання злочинності, безробіття, хабарництва, СНІДу, туберкульозу, сифілісу...

Це ще й ще раз доводить, що потрібно докорінно змінювати владу, висувати в депутати, а тим паче, на посаду Президента, людей із новим мисленням, які б щиро вболівали за долю українського народу, оберігали мову, культуру.

Вважаю, що Віктор Янукович не повинен балотуватися на посаду Президента, бо й на посаді Прем'єр-міністра не виправдав надій і сподівань українського народу.

Любомира ГАВРИЛІВ, поетеса, член Національної спілки журналістів України, голова Всеукраїнської громадської організації “Жінки за реформи”, м. Івано-Франківськ

А ЩО З НАМИ БУДЕ?

Наполегливі старання Олександра Мороза внести зміни до чинної Конституції переконливо довели українцям, що він разом із комуністами підтримує режим Кучми і боїться приходу до влади українців, яких його соратники по блоку вперто називають нацистами.

Ще зовсім недавно він гостро ставив питання про зміну влади в Україні, а зараз підтримує її, переключившись на внесення змін до Конституції, — тієї Конституції, яку після її прийняття сам назвав однією з кращих у світі, хоча вона далеко не бездоганна. Забагато було надано повноважень нині діючому Президентові. Конституції треба дотримуватися, а не вносити до неї безкінечні зміни на свою користь. Конституція у нас не діє і не діятиме, доки при владі антиукраїнські сили. Кучмі та його оточенню основне — утриматися у сидлі, а опозицію — не те що не допустити до влади, а знищити, як у Росії чи Білорусі. Для Кучми не існує Конституції, для нього не існує навіть української нації, як і для його оточення й тих, хто його підтримує.

А що з нами буде, якщо діюча нині влада залишиться і після президентських виборів? А така небезпека є. Згвалтувати Конституцію 8 квітня не вдалося, але “більшість” таки надіється це зробити до жовтня. А Кучма з Медведчуком, окрім того, мають надію ще й на Мукачівський варіант президентських виборів. Думайте, Олександр Олександровичу, не про парламентську республіку, а про Україну! Пропрезидентська більшість разом із комуністами “сепнула” її вже до російськи керованої демократичної Імперії-XXI. Ви, Олександр Олександровичу, як я бачу, дуже боїтеся за своє майбутнє. Чого ж тут боятися? Ви вже пенсійного віку. Пишіть собі вірші, але російською мовою, бо як і надалі так ітимемо до Європи, то українською читати їх уже не буде кому. А якщо серйозно думаєте про майбутнє, то, не вагаючись, приєднуйтеся до В. Ющенка і Ю. Тимошенко. Більшість народу нашого — за них, тож будьте не з “більшістю” Медведчука—Кучми, а з більшістю українських патріотів, якщо Ви, звичайно, теж патріот. Але швидше за все так не буде.

Фото Г. Оборської

НЕ КОСІТЬ КОНВАЛІЙ!

Київ нині квітне тюльпанами і каштанами, а на кожному розі продають пахучі й ніжні конвалії. Останні, як відомо, зривати заборонено. А їх і не зривають, а ... косять — на дев'ятій лінії у Пущі-Водиці.

Принаймні так повідомив редакції один із природоохоронців. “Торгівля конваліями дає добрі доходи”, — підтвердив хлоп'як, на якого ми наткнулися на розі Хрещатика, — буквально за дверима редакції. — “А ви що, фотографувати мене будете? Я безплатно не фотографуюсь — спочатку 3 грн. за букетик”.

Солтану 13 років, він родом із Іршавського району, що в Закарпатті. Школу покинув давно, ще в третьому класі. Каже, що живе з батьками, сам заробляє на прожиття. Конвалії скуповує у “заготівельників”, робить букети і продає на перехресті.

Солтан визнає себе “закарпатським українцем” і не хоче, щоб його називали циганом чи ромом. У будь-якому разі, він належить до тих підлітків, які живуть на вулиці. Дарма пояснювати йому, що живу природу варто оберігати. Він уже засвоїв зовсім інші закони життя. І це — не його вина...

Ви будете балотуватися у Президенти, а перед виборами знімете свою кандидатуру на користь Віктора, та не Ющенка, а Януковича. Зичу Вам повного прозріння. Час підганяє. Не запізнитесь!

Михайло СУПРУН, ветеран війни і праці, інвалід І групи, с. Соснівка Львівської обл.

ЗАГАНЯЮТЬ І РУСИФІКУЮТЬ

Як відомо, згідно із законом “Про політичні партії в Україні” (ст. 6), не допускається створення та діяльність структурних осередків цих партій у навчальних закладах та інших державних установах і організаціях. Але закони України не для “есдеків”. Перебуваючи під “дахом” місцевих держадміністрацій, очолюваних їхніми однопартійцями, вони не виконували і не збираються виконувати будь-які закони, якщо останні суперечать гегемонії СДПУ(о).

Враховуючи наближення виборів (президентських та парламентських), пан міністр Кремень блискуче виконав завдання свого партійного “проводу”: за два роки він зумів майже в кожному навчальному закладі, за допомогою підпорядкованих йому структур

на місцях, “партіювати” трудові колективи цих закладів.

У більшості випадків керівниками “есдеківських” осередків є керівники (чи заступники) навчальних закладів. Відмова вступу до партії розцінюється як “неблагодійність” певного працівника.

Основне завдання “есдеків” (з їхніх же слів!) — перекрити на майбутніх виборах усі виборчі дільниці “своїми” людьми — чи не для того, аби провести підрахунки голосів за “мукачівським варіантом”?

Життя показує, що створена насильницьким методом розгалужена партійна “сітка” (16 тис. осередків, з яких — 14 тис. припадає на навчальні заклади) не приносить “есдекам” очікуваних результатів, бо більшість рядових членів цієї партії голосує проти їх висуванців. І не допомагають ні дрібні подачки, які вони кидають “простолоду”, ні шалена пропаганда в засобах масової інформації про “добродійність” цих мільйонерів-олігархів. Бо немає і бути не може нічого спільного між напівголодним освітянином і “ситими котами”.

В. БОЙКО,

голова Вижицької районної організації Української Народної Партії, Чернівецька обл.

СЛІДАМИ НАШИХ ВИСТУПІВ

ІНФОРМАЦІЙНІ КАЙДАНИ ПОРВІМО!

(Відгуки на відозву Юрія Ілленка, “Слово Просвіти”, ч. 15)

Ми, просвітяни м. Соснівка Львівської області, ветерани війни та праці, політв'язні та репресовані, членкині “Союзу Українок”, просто патріоти, мобілізовані Юрієм Ілленком до лав новітньої УПА для боротьби проти іноземної інформаційної окупації України, керуючись синівським обов'язком перед Вітчизною, вимагаємо від Верховної Ради України прийняти конституційний Закон про національний інформаційний простір України, в якому переважає право працювати в національному українському просторі має належати державній українській мові й українському духові.

Виконаймо заповіт Т. Шевченка. Кайдани порвемо!

Голова Соснівського міського об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка

М. МАНДЗЮК

Голова Соснівського відділення Всеукраїнського об'єднання ветеранів

С. БАГЛАЄВИЧ

Голова Соснівського об'єднання Спілки політв'язнів України

С. ПАРАЩАК

Голова Соснівського Товариства “Союзу Українок”

С. МУРСЬКА

Голова Правління Благодійного фонду “Еко-милосердя”

П. САВЧУК

Нової Каховки, усвідомлюючи небезпеку, яка нависла над незалежністю України, розуміючи, що найбільшою загрозою існуванню держави є втрата її національного інформаційного простору, готові влитися в ряди захисників цього простору.

Ми повністю підтримуємо Юрія Ілленка в тому, що російськомовні радіо, телебачення й преса в переважній більшості є антиукраїнськими за формою й змістом, тому вони не тільки не можуть сприяти зміцненню української державності, але активно руйнують її, знищують духовність української нації, ведуть Україну до втрати своєї незалежності.

Тому ми готові поставити свої підписи під його закликком.

Але щоб ніхто не мав права кинути тінь на нашу боротьбу (адже боротися будемо не зброєю), пропонуємо назвати наш рух “Об'єднання захисників українського інформаційного простору”.

Під цим і ставимо свої підписи:

Віра ЛИТВИНОВА,
Борис МАРИНЧЕНКО,
Іван КОНДРАЦЬКИЙ,
Гнат БІЖИК
та ще 44 підписи

* * *

Другий Маніфест української інтелігенції незбагненний, неймовірний за правильністю оцінки нинішньої політичної ситуації в Україні, за точністю висловів і названих конкретних прізвищ пілатів України. Давно б так, то не мали б катастрофи суверенітету й незалежності України сьогодні!

Микола ЛЕЩЕНКО,
с. Сергіївка Софіївського р-ну
Дніпропетровської обл.

ХВІСТ ВІД ОСТРОВА...

— Процеси, що відтоді почалися, від нас не залежать, — говорить директор Кримського ДП “Кримгеоінформатика” Державної служби геодезії, картографії і кадастру України Галина Мінаєва. — Ми тільки картографуємо конкретну ситуацію. Вона до появи російської дамби була стабільною. Ще недавно на Тузлу приїздило за літо близько десяти тисяч курортників. Прогнози на нинішній сезон невтішні. Потрапити на острів після конфлікту стало складно. Потрібно отримати цілий стос дозволів. Та й працюючий пансіонат один лишився — “Два моря”. А є ж і грязеві джерела, й мінеральні води відмінної якості! Тузла ще й природний заповідник. Однак її територія лише чудове місце для цілющого відпочинку. Спеціалісти знайшли в районі Тузли сім перспектив для розробки родовищ нафти і газу. За останніми даними, запаси нафти там складають щонайменше 50 млн. тонн, а газу — 200 млрд. кубометрів. Чи не змінює долю острова? Надто бурхливо, відразу після появи дамби й політичних вітрів, стали штурмувати цей одіозний шматок нашої суші з обох боків моря. Техногенне втручання і дії сусідів змусили уряд дати нам команду забезпечити картографічний моніторинг. Ось лише одна цитата з останньої доповідної записки фахівців, які періодично знімають і промірюють острів та його прибережну акваторію на 15 гектарах: “За 2,5 місяці надземна частина південно-східного боку острова Тузла скоротилася на 254 квадратних метри (це крім значних переміщень ґрунтових мас потужністю шару до трьох метрів). За цей період винесено за межі коси й досліджуваної ділянки 380 тисяч кубічних метрів ґрунту. Розрахунки об’ємів маси ґрунтів на східному кінці півострова показали наявність деформаційного процесу з середньодобовим змином мас Тузли до 6,5 тисяч кубометрів. Внаслідок цього конфігурація острова постійно змінюється. Поверхня Тузленяти з відмітками надземної частини до 70 см опустилася нині нижче рівня моря на глибину до одного метра”...

Травень вказує на ще активніші процеси руйнування Тузли, переконані спеціалісти. За їх науковими передбаченнями, за цей місяць змиє ще не менше 100 квадратних метрів острова. Швидкість розмиву Тузли збільшується. Гідрографам доручено виконати четвертий цикл моніторингу, продовжити дослідження причинно-наслідкового зв’язку руйнівних процесів. А картографам — методично констатувати стан наземної і шельфової зони держави. Хто спричинив завихорення течій у Керченській протоці, вони не аналізують. Але відзначають: на кордоні знову проблеми — вже не політичні, а екологічні й геодезичні. Особистісна оцінка: вийшли на проблеми, аналогічні Даманському півострову. Де і прикордонників погубили, і острова немає. Теж змило. А відсутній острів — немає ні конфлікту, ні проблеми. Чи й тут таку мету переслідували — змити острів — дивуються фахівці? Людська діяльність спричиняє саме до таких наслідків. А це ж стратегічний об’єкт на карті України. Не просто острівцець на якійсь внутрішній річці держави, а територія, позначена прикордонними стовпами, — оберіг країни-України, який пильнують її охоронці-бійці.

ЩО НА ГЛОБУСІ УКРАЇНИ?

— Ми фотографуємо земну, морську і підводну поверхню та зону шельфу, періодично їх від-

ТУЗЛА І ТУЗЛ

У лютому біля коси Тузла за вимоїною у хвості прикордонного об’єкта з’явився новонароджений острівцець, названий в народі Тузленям. А сьогодні гідрографи повідомили: Тузленя вже втонуло, можливо, незабаром не буде й острова. Причини такої стрімкої динаміки руйнації коси Тузла загальновідомі: поява з російського боку Керченської протоки штучної дамби-загати.

творюємо на певну дату на воді й суші, — говорить Галина Мінаєва. — Точніше ці процеси не зафіксує ніхто. Вийшли на державний рівень.

А хіба окремих користувач землі — це не державний рівень? Адже кожен громадянин розраховує на дію Конституції, захист її норм. На державному кордоні й на межі між двома сусідами якогось села — точність роботи картографа однакова. Бо в першому випадку йдеться про стосунки між державами-сусідами, в другому — про людські відносини. Сусід із новим приїжджим через ділянку починає псувати стосунки. Так виходять на непримиренні сварки, яким дають визначення міжнародних чвар. Насправді ж — суперечка навколо межі, навколо території. Хоч це ж головне надбання держави і кожного з нас. Бо за Конституцією України, і земля, і повітря, і надра належать народу України. Якому народу? Тому, що сьогодні живе, чи який народиться завтра? Тож кожен громадянин знає конституційну норму про те, що він має на все це рідне довкілля право. Але право в кордонах, які в нас визначаються Радами. Так побудовано владу. Тож кожна Рада повинна мати власний кордон. Острів Тузла теж належить конкретній Раді — Керченській. Вона й має визначити його нинішню площу, кордон, свій баланс міської території. А в Керчі ж зовсім немає кордонів у їх істинному розумінні — в координатах і на глобусі. Звідси й затьняні непорозуміння між владою районною, міською та центральною на Керченському півострові, на Південнобережжі і всьому Криму, який досі не має цифрового кадастру. Проведіть ці кордони й живіть мирно та за законом. А якщо немає кордонів, то який же ти пан-господар? Якщо зроблено кордони Євпаторії і Феодосії, є координата-межа, то в цих міських голів, які відповідають за “спокій, право й належності на своїй території” курортів, проблем ні з ким не буває. Там чітко прописані всі суміжники. Якраз у координатах вони є і затверджені найвищим органом країни — нашою Верховною Радою. Тож буде повний порядок. Так і між регіонами України. Поставте питання:

якась область має свої кордони? Я переймаюся цими питаннями кілька десятиліть і відповім вам — ні. І ніхто з тих, хто йде у владу, чомусь не говорить людям: почну роботу про вас із того, що в порядку кордон-межу. А потім на своїй території буду вимагати від усіх своїх керівників сіл, селищ, міст у першу чергу їхні кордони. Тож і подивлюся на всі проблеми згори. І розумію: голова на місці, бо головне — земля і майно на ній. А кожна нерухомість має бути зареєстрована реєстраційною системою держави. Це нескладно: просторову прив’язку зафіксувати на державному папері. Зробити державний акт: яке право ти маєш і на скільки тобі влада його дає. От коли ти виправив такі документи, лише тоді ти правий. Тому першочергово давайте наведемо кордони. Кожна територія повинна існувати за своєю Конституцією: Генеральним планом, який має оновлюватися кожні 20 років. І в нас ще 10 років тому були сильні структури, які таку продукцію давали. Нині без цих документів ми самі собі створюємо перешкоди. На стіні кожної Ради повинні висіти карти освоєння території із кордонами, вільними ділянками. Кожен громадянин має право на те, що він має у розпорядженні на своїй території. Ця інформація повинна бути відкритою і доступною кожному. Ми її зобов’язані визначати на глобусі не грубіше 15 сантиметрів. Ми вміємо і знаємо, як це робити. “Укратгеодезкартографія” століттями накопичувала картографічну продукцію, і сьогодні це — наше національне надбання, яке повинно працювати і має бути доведено до кожного землевласника чи користувача. Та нині штат картографів України зменшили у п’ятеро. За бюджет у 3,5 млн. грн. повинні окреслити кордон держави, делімітацію, а потім демаркацію, допомогти встановити прикордонні стовпи, щоб не було жодних конфліктів. І така ж система повинна працювати для кожного найменшого землевласника чи землекористувача. Тож невідкладно потрібно накреслити всі кордони, щоб (цитуючи стародавній документ) “забезпечити спокій права і надійність благопридбаного”.

А був би спокій, якби провели інвентаризацію землі з 1990 року, відповідно до Указу “Про земельну реформу”. Нашій судовій владі тяжко від суперечок землевласників і землекористувачів, які мають різної точності матеріали. Співставляти треба однозначні. Бо що таке кадастр? Упорядкована сукупність інформації про об’єкти, явища довкілля, що мають просторову прив’язку, яка має систему координат. А наша держструктура і є охоронцем систем різних координат. Не відволікаючись на дрібні завдання, треба робити головні кордони. Сьогодні до керівництва нашої структури прийшов Микола Злачевський. І в першому ж інтерв’ю заявив: “По-перше, ми плануємо почати роботу над створенням державного земельного кадастру, необхідного для обліку й контролю земельних ділянок у країні та нерухомості, що на них знаходиться”. Займатися цим потрібно на основі державних підходів, з державною системою координат. Щоб Крим і Україна потрапили на глобус саме в тій частині, де їм належить бути. Бо сьогодні за межу сваряться окремі землекористувачі і землевласники, а завтра почнуть сперечатися райони і міста. А післязавтра? Закон же про місцеве самоврядування трактує однозначно: виключні повноваження здійснює Рада на тій чи іншій території, але в своїх кордонах своєї території. А її ще в державних координатах немає. Здійснюєте переділи землі, а площі свої й істинні кордони достеменно знаєте? Сьогодні іде визначення фактичних площ землеволодінь. І зростає предмет суперечок. Тож потрібно повернутися до 1990 року, Постанови ВР України “Про земельну реформу”. І запитати з кожного, що зроблено і як збирається, панове, вирішувати земельну проблему? Далі відклади належну оцінку землі України з її багатствами надр небезпечно.

... І ХВІСТ ВІД РИБИ

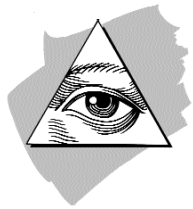
Стурбовані станом Тузли й фахівці Південного науково-дослідного інституту морського рибного господарства і океанографії (ПівденНДІРО). Як відзначає його директор Валерій Денщик, Керченська протока — це древній еколо-

гічний коридор для Азово-Чорноморських водних комплексів. Оскільки його центр співпадає з лінією державного кордону між Україною і Росією, який можна вважати транскордонним, то всіляка господарська діяльність будь-якої з суміжних держав обов’язково повинна узгоджуватися з врахуванням міжнародних і національних норм у сфері природоохоронного законодавства. Для багатьох видів риб, які через Керченську протоку мігрують з Азовського моря в Чорне, ці тимчасові переселення мають життєве значення. Насамперед, для азовської хамси, керченського оселедця, барабулі, піленгаса й азово-чорноморської кефалі, які тут нерес-

своєрідний лантух-гузир, у якому вона буде вимушена накопичуватися, а отже, — триваліший час затримуватися в районі промислу російського риболовного флоту. У разі різкого похолодання, частина риби може залишатися на всю зиму саме в цій частині протоки, що призводитиме до її масової загибелі. Вбивчо діє на рибу викликане спорудженням дамби активне замулювання мілководної частини у східній частині Керченської протоки та прилеглої до неї Таманської затоки. Таке дно ні піленгаса, ні кефалі для розмноження не підходить. Погіршується і гідрологічний вплив дамби на акваторію мілководної Керченської протоки. Тут рівень моря особливо чутливо реагує на вітер. Тривалість нагонів і згонів води хитається від кількох годин до багатьох діб. Нерідкі коливання рівня моря до двох метрів. А штучна дамба ще значнішою зробить амплітуду згінно-нагінних коливань рівня моря в Таманській затоці, що односторонньо посилює руйнування водою берегової зони не лише коси. Під час виходу з так званої “північної вузькості” Керченської протоки основна частина водного потоку тече до Павловської вузькості, а менша — ліне в район Керченської бухти і Тузлінської промоїни. Остання, все ширшаючи, дає початок циклонічному кільцю течій і завихрень у Таманській затоці. Тут швидкість течій зростає до 30-40 сантиметрів на секунду. Виходячи звідси, вода струменить у Чорне море, все частіше відхиляючись у кримський бік, і несе колосальну кількість різних осадових матеріалів, маса яких може досягати в рік 300 тисяч тонн. Вчені переконані, що саме дамба створила пастку, в якій вся ця маса ґрунту й осідатиме, катастрофічно посилюючи замулювання Таманської затоки. А це не лише зменшить її роль як місця нересту риби, а ще й понизить рівень моря в Керч-Єнікальському каналі.

...Згідно з останніми синхронно ратифікованими договорами, Азовське море і Керченська протока вважаються тепер внутрішніми водами України і Росії. Особливо розмежовуються лінії державного кордону. Підписаний документ лише відзначає необхідність цієї лінії, але не визначає, де саме вона проходить. Тобто, ситуація багаторічної невизначеності кордону триває.

● **Віктор ХОМЕНКО,**
Крим

То хто ж ми є, якого роду і племені, звідки наше коріння? Врешті-решт ці запитання постають перед духовним і політичним проводом та й перед кожним свідомим громадянином тієї чи іншої нації, надто — на зламних пунктах історії, коли необхідно визначитись, куди, з ким і як йти далі.

Нині, як і на початку “перебудови”, Україна стоїть на роздоріжжі. І якщо у політичному аспекті — куди і з ким — відповіді більш-менш сформульовані, то в плані психологічному — як — крапки ще не поставлено. Останнім часом популяризувалось чимало досліджень про звичаєво-побутові, расові, культурно-духовні особливості українців. Світлі уми у своїх фундаментальних працях вивчали і вивчають нашу ментальність, політичну спроможність, державотворчі здібності. У масову свідомість околу цих теорій впроваджуються переважно через ЗМІ, викликаючи різні, часто полярні, думки. З одного боку — позитивні, інколи аж до передчасного самолюбівання. З іншого — злісне заперечення й насмішки, які вперто утверджують у свідомості національно несформованих громадян лжеміф про те, що, мовляв, українці — нація недержавна, здатна лише служити. А далі — на тлі економічного, політичного, морально-духов-

ного занепаду — сумнів: а може, й так, може, змиритися із роллю “рабів, підножків... варшавського сміття”?..

Ні — заперечує автор книги “Арійський стандарт”, Ігор Каганець, завідувач Лабораторії психоінформатики Центру з інформаційних проблем територій НАН України, на відміну від інших дослідників українського етносу, не зупиняється на якомусь окремому аспекті. На основі синтезу досягнень археології, археогенетики, кліматології, історії, антропології, психоінформатики та лінгвістики він подає узагальнене, ідейно-концептуальне, перспективне бачення місця і планетарної функції українського геосоціального організму, наводить цілісну картину закономірностей розвитку людського роду від 40-го тис. до н.е. до наших днів — епохи Великого Переходу.

Пропонуючи читачам окремі розділи “Арійського стандарту”, ми свідомі того, що — як усе нове й неординарне — деякі твердження й ідеї книги викличуть заперечення і несприйняття.

Але, хто шукає — той знайде! Отож, шукаймо істину разом — із гідно піднесеною головою, із поглядом вперед. Бо ми — древня нація.

ПШЕНИЦЯ ТА КУКІЛЬ

Христова притча про інформаційну війну

Після народження християнства проти нього розпочалася масштабна і систематична інформаційна війна. Христос знав про її неминучість, тому для своїх спадкоємців залишив притчу, в якій дуже сконцентровано пояснив, що відбувається і що треба робити. Не випадково вона стала головним об'єктом інформаційної атаки.

приступив до Нього сотник, благодіючи Його: Господи, слуга мій лежить дома розслаблений і мучиться тяжко. Ісус каже до нього: Я прийду й оздоровлю його. Сотник у відповідь мовив: Господи, я недостойний, щоб Ти увійшов під мою покрівлю; скажи лише слово, і слуга мій видужає... Почувши це, Ісус здивувався і сказав тим, що за Ним йшли: Істинно кажу вам: ні в кого в Ізраїлі (тобто на території Галілеї і Самарії — І. К.) я не знайшов такої віри” (Мт, 8.5-11).

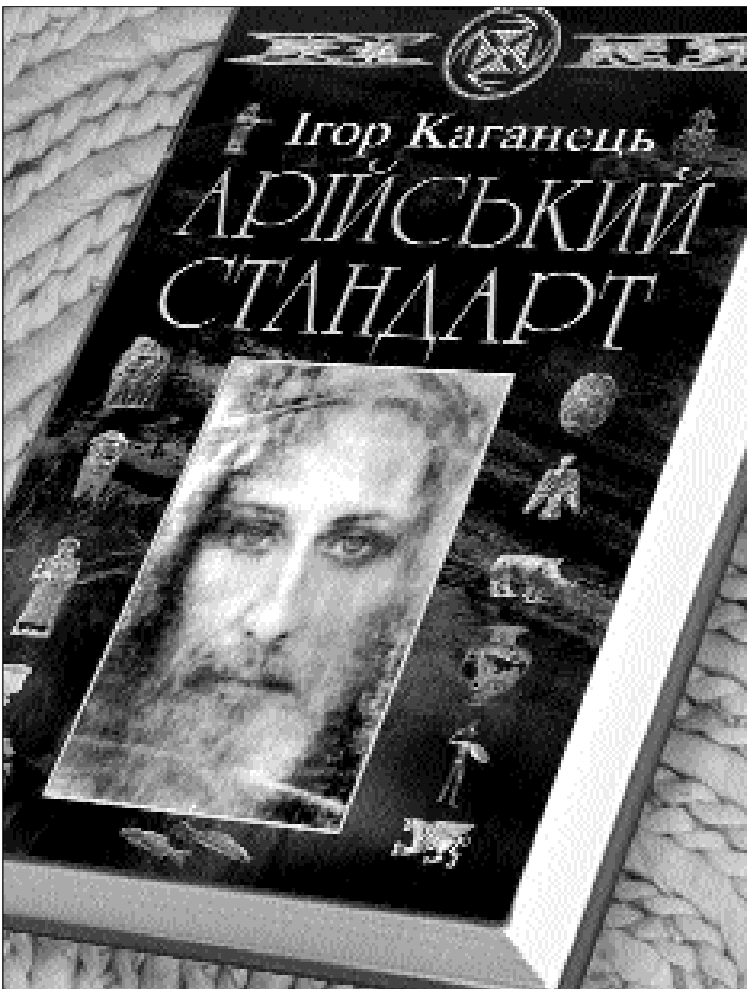
Раптом цей текст переривається: “Кажу вам, що багато прийде зі сходу і заходу, і засядуть з Авраамом, Ісааком і Яковом у Царстві Небеснім, а сини царства будуть викинуті геть у темряву кромішню, де буде плач і скрегіт зубів” (Мт, 8.11-12). Явна вставка, якої немає у паралельному місці “Євангелія від Луки” (Лк, 7.1-10). Далі знову йде логічне продовження: “І сказав Ісус сотникові: Іди, хай тобі станеться за твоєю вірою! І слуга видужав тієї ж години” (Мт, 8.13).

Нескладний аналіз дозволяє сформулювати ознаки ворожих вставок: 1) застосування неєвангельських символів, наприклад, “сини царства”, “кінець світу”; 2) переривання логічно зв'язного викладу (Наявність таких переривань свідчить, що пізніший “редактор” в інтелектуальному плані стояв значно нижче за євангелістів і робив свою брудну справу похапцем, без занурення у контекст).

Проаналізувавши пояснення притчі про кукіль у пшениці, можемо стверджувати, що фраза “добре зерно — це сини царства” є стовідсотковою вставкою, а про її цілеспрямовану навмисність свідчить те, що перед її застосуванням замість “Слово Боже” вставлено інший неєвангельський символ — “слово царства”, який мав замаскувати наступну фальсифікацію, ніби добре зерно — юдеї як обраний народ. Логічним продовженням стала фальсифікація: “кукіль — це сини лукавого”, тобто інші люди, які від самого початку є зіпсованими, оскільки ворог, що посіяв їх, — диявол (Мт, 13.39). Ці спотворення Святого Євангелія виходять із архаїчних уявлень про юдейську вибраність.

Та досить замість символів підставити їхні точні значення — і відновиться первинне Христове пояснення згаданої притчі:

Царство Небесне — стан поед-

Книга про очищення від інформаційного коуклю

нання в людині божественного і людського (боголюдський стан);

♦ той, хто сіє добре зерно, — Ісус Христос;

♦ добре зерно — основоположні поняття Христового вчення про Царство Боже;

♦ кукіль — брехня, дезінформація, спотворення первинного сенсу; ♦ ворог, що посіяв кукіль, — фальсифікатор, “ворог-чоловік” (Мт, 13.28), ворог Христа, інспірований дияволом — “брехун” і батьком брехні” (Іван, 8.44);

♦ жнива — завершення циклу, коли визрівають плоди добрих і поганих справ, стає очевидною різниця між правдою і брехнею;

♦ жінці — спадкоємці Ісуса Христа, “слуги господаря” (Мт, 13.27), для яких наслідування Христа є способом життя.

Тепер можна зробити коректний переклад притчі на сучасну мову. Ісус Христос приніс людям боголюдське вчення. Та Христові вороги вставили у Його вчення облудні положення. Свідомі християни мали намір видалити ворожі закладки. Проте Христос попередив, що вони до цього ще не готові, тож є небезпека разом із брехнею видалити істинні знання — треба почекати, коли стануть явними (“дозріють”) плоди добра і зла, а спадко-

ємці Христового вчення матимуть достатньо знань і можливостей для відділення правди від брехні. Тоді й треба буде зібрати виявлені “інформаційні закладки” і викинути геть (“спалити”), а правдиве вчення зібрати в цілісну систему.

Підтвердженням правильності такого трактування Христового пророцтва є сама історія християнства. Гострі суперечки про правдиве й облудне у християнській традиції розпочалися від початку її розвитку, і багато хто мав намір одразу ж виполоти увесь “кукіль”. Проте Церква вирішила мудро: усі вірогідні релігійні джерела були зібрані в книгу під назвою “Біблія”, яку проголосили святою. Завдяки такому рішучому крокові первинні тексти збереглися у майже незмінному стані протягом двох тисячоліть.

Наступний “рішучий удар” — брутальна юдейська вставка, що протягом двох тисячоліть збурювала християнську свідомість.

Христос розповів народові притчу про грядущу інформаційну війну, а залишивши наодинці з учнями, пояснив її справжнє значення (Мт, 13.36-39). Як завжди, розвиток відбувається за схемою: притча для непосвячених — розшифровка для учнів, тож після тлу-

мачення тема вичерпана. Проте в тексті Євангелія від Матвія ворог продовжує тему і вставляє: “Так, як збирають кукіль і у вогні палять, так само буде при кінці світу: Син чоловічий пошле своїх ангелів, які зберуть із Його царства всі спокуси і тих, що чинять беззаконня, і кинуть їх до вогненної печі: там буде плач і скрегіт зубів. І тоді праведні засяють, як сонце, в царстві Отця свого. Хто має вуха, нехай слухає” (13.40-43).

Вираз “вогненна піч” — чужий для символічної мови Євангелія. У Новому Заповіті він ще раз зустрічається лише в одному місці, причому також у формі юдейської вставки до притчі про невід: “Так буде і при кінці світу: ангели вийдуть, і відділять злих від праведних, і кинуть до вогненної печі: там буде плач і скрегіт зубів” (Мт, 13.49-50).

Першоджерело зазначеного виразу — Псалом № 20 (21): “Знайде рука Твоя всіх ворогів Твоїх, знайде правиця Твоя Твоїх ненависників. На час гніву Свого Ти їх учиниш огненною пічню, Господь гнівом Своім їх понищить, і огонь пожере їх. Ти вигубиш плід їхній із землі, а їхнє насіння з-поміж синів людських” (10-11). Усе це є віддзеркаленням юдейських уявлень про кінець світу як катастрофу — на відміну від арійських уявлень про циклічність розвитку, згідно з якими кінець старого світу є водночас початком світу нового.

Чужим для стилю і духу Євангелія є й вираз “скрегіт зубів” (6 разів зустрічається у Матвія і лише 1 раз у Луки, та й то у формі очевидної вставки, механічно прицепленої до притчі про тісні двері): “Там буде плач і скрегіт зубів, коли побачите Авраама, Ісаака та Якова й усіх пророків у царстві Божім, самих же себе вигнаних геть. Прийдуть тоді зі сходу й заходу, з півночі й з півдня, і возсядуть на бенкеті в царстві Божім” (Лк, 13.28-29).

Відлунням юдейських уявлень про Бога-Отця як родоплемінне божество, що опікується лише “своїм” народом (“І спасе їх Господь, їхній Бог, того дня Свій народ, як отару, бо вони, як каміння корони, засяють у Краї Його” (Захарія, 9.16), є також фраза “І тоді праведні засяють, як сонце, в царстві Отця свого”).

Для надання правдоподібності згаданих вставці ворог необачно завершив її фразою “Хто має вуха, нехай слухає!”, не врахувавши, що Христос вживав ці слова, аби вказати на те, що певний момент Його вчення є утаємниченим і його треба розуміти в символічному сенсі. Таку Христову вказівку на присутність таємниці ми зустрічаємо в Євангелії ще 9 разів, але жодного разу — в поясненнях до притч, де таємниці вже немає.

Отож, маємо докази того, що фрагмент “Євангелія від Матвія” (13.40-43) є вставкою, а це дозволяє зрозуміти, навіщо “ворог-чоловік” пішов на спотворення попереднього фрагменту — пояснення притчі про кукіль у пшениці (13.38-39). Якби він цього не зробив, то чужорідність вставки була б очевидною.

Сьогодні ми живемо в часи завершення величезного природно-історичного циклу: кінця старого світу — і початку нового. Глобальна трансформаційна криза захопила і християнське вчення: відбувається його перехід до четвертої фази розвитку — “збирання плодів”, Золотої доби. Окрім накопичення величезної кількості відомостей і знань, з'явилися технічні можливості виявлення чужорідних вставок:

1) комп'ютерні технології (зокрема — контекстного пошуку) виводять текстологічні дослідження Біблії на принципово вищий рівень;

2) глобальна мережа Інтернет — дозволяє за лічені хвилини зібрати всю наявну інформацію з досліджуваного питання.

Відкинувши ворожі вставки, ми виконаємо Христову настанову: “зберіть перше кукіль та зв'яжіть його у снопи, щоб його спалити; пшеницю ж складіть у мою клуню”. Початок цієї справи означатиме, що нарешті почалися жнива і законотвірний перехід християнства до боголюдської фази — фази Царства Божого в людських душах і міжлюдських стосунках.

● **Ігор КАГАНЕЦЬ**, головний редактор журналу нової еліти “Перехід-IV”

ШИФЕРНА ПЛАСТИКА

Пані Ірина сидить за столом — обличчям до сонця. Воно освічує її — і переді мною живий глибоко ліричний образ Елеуси, Богородиці з ікони XI ст. Мимоволі зринають у пам'яті іконки з колекції Музею історії Києва, Чернігівського Державного історичного музею, а, насамперед, пригадую іконку-ладанку, яку я побачила серед намиста на шії в літньої жінки із Житомирщини, котра приїхала в Почаївську лавру на прощу. Гарна, ставна жінка особливо виділялася своїм одягом. Була зодягнена у вишивану сорочку, керсетку та широку, чорну вовняну спідницю, знизу оздоблену чорним мереживом та стрічками. Поверх спідниці був фартух із вишневого оксамиту, оздоблений вишивкою та чорним мереживом. Коли я почала розпитувати її, звідки вона, то жінка охоче розповіла, що вона з Овруччини, а вбрання ще її мами. Намисто й ладанка бабусині. Особливо вразила мене ладанка. Була вона з каменю ніжно-рожевого з білими краплиночками на диво теплого, осяйного, що ніби висвічував, як німб над Богородицею. Бабця радо мені розповіла, що ладанка зроблена з каменю, який називається “лупень”, і що такі ладанки іконки продавали колись в Овручі.

Це була моя перша зустріч із диво-каменем, а коли переїхала до Києва, то в одного знайомого архітектора, що жив на Троєщині, серед ікон на покуті побачила знайому іконку на камені, тільки більшу й двосторонню. Передній стінці була вирізьблена Богородиця Одигітрія (Провідниця) на повний зріст немовлям на лівій руці, особливо старанно був вирізьблений декор одягу — штрихи, скісна сітка та “ялинка”, а на звороті — шестикінечний розквітлий хрест візантійського типу. Пан Володимир особливо пишався цією іконкою, бо вона була різьблена монахом із Києво-Печерської лаври, в спадок йому прийшла від діда-прадіда. І висіла на покуті, як колись, на кованому ланцюжку під іконою Богородиці.

Пізніше, відвідуючи музеї, я завжди подовгу затримувалася біля камінних ікон часів Київської Русі, щоб помилуватися диво-каменем і витором рук давньоукраїнських різьбярів.

Коли доводилося бувати в Софії Київській, я, як завжди, шукала місце в храмі, де мені було б легко молитися, а стоячи перед величною Орантою, я почувала себе грішницею, і тільки коли мої очі спинилися на різьблених плитах парапету хорів, мені стало спокійно та затишно... Від каменю, з якого були складені парапети хорів, линуло тихе сяйво, а різьблена орнаментика нагадувала мені рідні карпатські скрині, різьблені в “кошиці”, у “смерічку”, в “ромби”. Особливо мене вразила перша плита, яка так нагадувала дерев'яну народну різьбу, в основу якої покладено шестипелюсткові розетки, які переходять одна в одну й утворюють безперервний ланцюжок.

Личманики

“Плити парапету виконані з шиферу”, — розповідала екскурсовод із Софії Київської. Так я довідалася про назву цього каменю.

Вивчаючи архітектуру часів Київської Русі, натрапила на дослідження М. Новицької, В. Пуцко, С. Висоцького про дивовижний камінь шифер, яким оздоблювали давні храми в Києві, Чернігові та інших містах Київської Русі. Шифер у княжі часи видобували на Волині, поблизу Овруча. Там були поклади різних порід рожевого шиферу — червоний пісковик та фіолетовий і рожевий кембрійський сланець. Саме сланець, як більш м'який матеріал, найчастіше використовувався в декоративному оздобленні храмів, виготовленні ікон. Із нього робили плити для підлоги храмів, поручні, парапети хорів, а також саркофаги, які місцеві майстри оздоблювали різьбленням.

Відвідуючи виставку в Державному історико-архитектурному заповіднику “Стародавній Київ”, — я побачила у вітрині невеличкі ікони з шиферу, виконані народною майстринею Іриною Реззатовою. І на хвилину завмерла: вони були ніби з часів княжої

ДАЄ БОГ КАМІНЬ. ДЛЯ ІКОНИ

Майстерня народної майстрині з різьби по каменю Ірини РЕЗЗАТОВОЇ. На столі викладені маленькі ікони з шиферу, збоку в скриньці інструменти — штихелі та різці.

доби, і в той же час були сьогоденні. Обрамлення було традиційне, овальне в арці, але в кожній іконці залишався зріз каменю, і можна було помилуватися відтінками кольорів від білого до рожевого й темно-вишневого.

Виставлені ікони — Богородиця Милування, Одигітрія, Святий Георгій — відзначалися високою майстерністю різьблення та особливою ліричністю образів Богоматері. Майстриня прекрасно передала народний ідеал самовідданої материнської любові... і особливого чару додавав камінь, його колір — ніжно-рожевий, у білу цяточку, а то в хвилясту смужечку, теплий, із ніжними переливами від біло-рожевого до темно-вишневого. Хотілося притулити кожну іконку до грудей, ніби пригорнутися до рідної землі.

ЯК НАРОДЖУЄТЬСЯ РІЗЬБЛЕНА ПОЕЗІЯ

А пізніше була зустріч із майстринею тих прекрасних різьб — Іриною Реззатовою. Вона не була випадкова, бо я йшла до неї 10 років — від почаївської ладанки з “лупеню” та кількох іконок із хатніх іконостасів Полтавщини та Полісся.

Господи, як я тобі вдячна, що даєш мені можливість діткнутися і збагнути найбільшу тайну, — творіння різьбленої ікони в камені.

Ірина Реззатова — киянка, народилася в 1962 році в родині інтелігентів: батько — вчитель, мати — біолог. У до-

мі у великій пошані були ікони, які передавалися з покоління в покоління. Мама створювала особливий родинний настрій, сповнений любові й віри в Бога — і це був головний духовний скарб, її наснага, яку винесла майстриня з рідної оселі... Тому, закінчивши школу, вона вирішила стати художницею і подалася в Київський комбінат монументально-декоративного мистецтва. На науку потрапила до народного майстра Василя Григоровича Парахіна в цех різьби по каменю. Відтоді душою прикипіла до диво-каменю, який зігрівав душу, світився і бринів музикою.

У цеху спочатку різьбила різні плакетки, але поступно в душі було невдоволення, все шукала якихось диво-чар, хоч тоді вже зрозуміла, що нікому не дано досягнути абсолютної довершеності, бо мистецтво — безмежне, як світ.

У 90-х роках цех розпався, й Ірина стала працювати самостійно. Майстриня почала студіювати літературу з питань давньоукраїнської рельєфної ікони, вивчати колекції

ікон із шиферу провідних історичних та краєзнавчих музеїв України, відвідувати храми в Чернігові, Києві, де збереглися шиферні плити з різьбою, і вже тоді Ірина ще раз переконалася в чималому розмаїтті іконографії різьбленої ікони. Детально вивчивши художні навички, знання іконографії, художниця почала глибше вникати в традиційні іконографічні канони християнського образотворчого мистецтва. Але треба зазначити, що Ірина вже в той час не обмежувалася тільки інтерпретацією церковних іконописних традицій. З тонким смаком і розумінням вона переосмислює їх, пропагуючи давньоукраїнське мистецтво, — з одного боку, а з іншого — творить його сучасним, завдяки своєму баченню каменю.

А побачила, відчула його сповна, коли сама добралася до єдиної копальні на Овруччині в селі Збраньки, що на Житомирщині. Відбирала кожен шматок каменю, вдивлялася в красу лісу, який оточував шахту, ходила селом, оглядала хатні ікони, хрести на роздоріжжі та вдивлялася в людей — привітних, лагідних і здивованих, бо вже давно ніхто не приїздить до них по “лупень”.

У творчому процесі майстрині ікони із шиферу

“Юрій Змієборець”

зображеннями святих, Богородиці, Ісуса Христа, а також ладанки. Різьбить їх Ірина за зразками нагрудних іконок, які носила давньоукраїнська знать та прості селяни. Символіка зображень на ладанках має різноманітне значення — здебільшого вони сприймаються як обереги, які охороняють від зла та хвороб. Були личманики, ладанки, медаліки... У недобрий час не помилував усього того, хоча колись жодна християнська душа не обходилася без хрестика на шії, без личка Матінки Божої чи Святого Миколая.

Ладанки Ірини Реззатової традиційні, вони різні за формою: прямокутні, овальні, напівовальні, двобічні й односторонні (розмір 3,5х2,5 см або 3х2,5 см). Найулюбленіші зображення на ладанках — Матір Божу, Святий Миколай, Святий Юрій та хрести — енколпіони.

Ладанки Ірини відзначаються майстерністю різьблення, в якому зображення подається в порівняно високому рельєфі в поєднанні з орнаментом у вигляді рисок, кружечків, хвилястих ліній, “у ялинку”. Кожну постать у ладанках майстриня обрамлює аркою.

У пані Ірини найулюбленіші ладанки — із зображенням Богородиці Елеуса та Одигітрії. Вони односторонні або двосторонні. На звороті майстриня різьбить різнокінцевий або розквітлий хрест із листками.

Пані Ірина вміє акцентувати маленькими штрихами величність Богородиці Одигітрії, у ладанці з Богородицею Нікопесою — заступництво й перемогу, в Богородиці Елеуса — материнську любов і смуток, а Святий Миколай — то символ заступництва від усіх людських бід.

Пригадується мені мій рідний вуйцю Гриць із підгірського села Німшин, що на Івано-Франківщині. Скільки пам'ятаю себе, на грудях у нього висів, як він казав, “медалик” із святим Миколаєм. Давно, ще в дитинстві, вуйцю викопав його в городі й відтоді ніколи не знімав із шії. І понині він твердо впевнений, що тільки святий Миколай із “медаліка” допоміг повернутися йому з Коліми в рідне село... Був засланий до Сибіру, як вояк УПА й голова читальні.

“Медалик” вуйця — рожево-сірий, овальний, односторонній, у рамочці, по якій вирізьблено “цїточки”, а сам святий Миколай, його

Плакетка “Грифон”

шати оздоблені “кілечками” і “смерічкою”. Постать Святого уроча, з написом “Никола”, до пояса зображення рельєфне, особливо виступає високе чоло, подвійно окантовані очі та німб, оздоблений “скосиками”, який додає піднесення й одухотвореності, і є одним із основних знаків святості. Тримаючи в руках той “медалик”, я відчувала випромінювання справжнього світла, святості духу та віри. Пригадала камінні ікони XII ст. із крає-

во, які зображали Діви Марію з немовлям на лівій руці, особливо старанно був вирізьблений декор одягу — штрихи, скісна сітка та “ялинка”, а на звороті — шестикінечний розквітлий хрест візантійського типу. Пан Володимир особливо пишався цією іконкою, бо вона була різьблена монахом із Києво-Печерської лаври, в спадок йому прийшла від діда-прадіда. І висіла на покуті, як колись, на кованому ланцюжку під іконою Богородиці.

Пізніше, відвідуючи музеї, я завжди подовгу затримувалася біля камінних ікон часів Київської Русі, щоб помилуватися диво-каменем і витором рук давньоукраїнських різьбярів. Коли доводилося бувати в Софії Київській, я, як завжди, шукала місце в храмі, де мені було б легко молитися, а стоячи перед величною Орантою, я почувала себе грішницею, і тільки коли мої очі спинилися на різьблених плитах парапету хорів, мені стало спокійно та затишно... Від каменю, з якого були складені парапети хорів, линуло тихе сяйво, а різьблена орнаментика нагадувала мені рідні карпатські скрині, різьблені в “кошиці”, у “смерічку”, в “ромби”. Особливо мене вразила перша плита, яка так нагадувала дерев'яну народну різьбу, в основу якої покладено шестипелюсткові розетки, які переходять одна в одну й утворюють безперервний ланцюжок.

Серед ікон, які різьбить Ірина, є серія ікон, на яких зображено Святого Георгія та покровителя Києва Архангела Михаїла. На першій Святомихайлівській художній виставці-конкурсі в Києві Ірина Реззатова за іконку Святого Архистратига Михаїла отримала диплом першого ступеня. Ця іконка відзначається майстерністю різьблення, у ній, на відміну від інших, зображення має порівняно високий рельєф у поєднанні з орнаментальною декоративністю, через що постать святого справляє враження величі та монументальності. Характерною рисою орнаментики на іконах майстрині є штрихи, “у скосики”, сітка та численні дрібні кілечка, що були типовими для оздоблення давньоукраїнських ікон.

Серед численних зображень святих у творчості Ірини особливе місце посідає Святий Миколай, образ якого наділений певною символікою заступника від усіх бід. Одна з останніх робіт майстрині — Святий Миколай — вражає традиційним декоративно-графічним зображенням святого, яке дуже виразне за рахунок гри світла й тіні, що досягається пластичним моделюванням драперій на фігурі святого.

Серед творів майстрині є серія робіт, присвячених нашим давнім храмам. Особливо зацікавила мисткиню зображення тварин у давньоукраїнському мистецтві, їхній символічний зміст. У Борисоглібському соборі в Чернігові Ірина побачила на наріжному камені різьбленого Сімаргла. Крилатий пес, за міфами, боронив дерево від зла та був символом плодючості. Ірина вирішила вирізьбити Сімаргла, щоби він, як колись, боронив і нас від усіляких злих сил. І це їй удалося — крилатий пес Сімаргл, величний, сильний, видається справжнім посередником між небесним та земним світом.

Серія плакеток Ірини, присвячених Софії Київській, фрагментарно підкреслює риси колишнього величного оздоблення храму, використовуючи залишки різьби із колон, карнизів, які зберігаються в лапідарії Софії.

Художниця працює над серією ікон, плакеток із храмів Києва, Чернігова, Галича, які нагадуватимуть нам про українську різьблену рельєфну ікону на шифері.

Задумів багато, бо нескінченна й шляхетна праця художника на цій ниві.

Ікони з шиферу Ірини Реззатової знаходяться в приватних колекціях Америки, Німеччини, Франції. Багато з них займають місце на покуті в сучасних квартирах, освячені згідно з традицією, створюють благодійний настрій, відволікають від мирської суєти й закликають творити добро.

Віриться, що в новозведених церквах з'являться декоративні шиферні плити з різьбою, традиційні двосторонні ікони... і Бог нарешті прихилиться до нас, пославши щастя-долю, завдяки таким майстрам, як Ірина Реззатова.

● Романа КОБАЛЬЧИНСЬКА

ЗАПРОШУЄМО ДО РОЗМОВИ

Продовження.
Поч. у ч. 18 за 2004 р.

Якраз найсильніші сторони віри Шевченка були піддані критиці представниками московитського православ'я, які за всякої нагоди “удостоювали” нашого поета своєю увагою. У РПЦ ніколи не бракувало шовінізму, а борець за незалежність і свободу України Шевченко був у “батьюшок” більмом на обох очах. Ненавиділи вони його саме за волелюбство, але їхня професія зобов'язувала їх знущатися над його християнськими поглядами. Коли після революції 1905 року посилювся рух за визволення України, саме РПЦ очолила кампанію папльовження Шевченка, бо його творчість надихала українських борців. 1911 року, коли минуло 50 років від дня упокоєння Шевченка, РПЦ заборонила служити по ньому панахиди. Найбільш “ліберальний” погляд висловив, наприклад, Одеський архієпископ Назарій: “За хули-теля пречистої Божої Матері молитися треба, але по совісті, щоб Бог простив йому ганебні його писання. Панахиди ж можна служити, але тільки ніяк не в церкві, а вдома”. А Харківський архієпископ Арсеній клопотався перед синодом і Міністерством внутрішніх справ, аби заборонили читати Шевченків “Кобзар”.

Ще з більшою завзятістю московитські “батьюшки” заперечували наміри відзначити сторіччя від дня народження Шевченка в 1914 році. Вони критикували кожного, хто в пресі чи усно насмілювався сказати добре слово про Шевченка. Вершиною цинізму та обскурантизму в середовищі РПЦ були антишевченківські статті за 1914 рік у журналі “Отдых христианина”. Тут лютування на Шевченка, здається, перевершило злобу фарисеїв на самого Господа Ісуса Христа. Взяти хоча б такі слова: “*Ім'я його (Шевченка — Д. С.) стало штандартом зрадників. Воно теліпається на древку розбійницького прапора. Бандити, які йдуть з погромом на вітчизну; Юда, який продає свого Христа австрійським легіонам і римському престолу; Кайн, що точить ніж на брата, — вони ховаються за ім'ям Шевченка, як за брусом. Вони вирізали на своїх щитах його віршовані заклинки й прокляття. Вони вже не одне десятиліття, за його ідейною допомогою, підкопують коріння величезного російського дуба. Ми зупиняємося з подивом перед пододжжуванням людини, яка обліляла свою думку братською кров'ю рідного народу, яка зганьбила свою душу для нерозумного догоджування смакам невірних і перелобників. Шевченко — не наш. Він ангел, скинутий з неба. Він — марево пустині, яке вабить оманливою картиною прекрасної землі. Він — батько зрадників, нахненник перекиньщиків, спокусник хистких умів. Він нам не потрібний*”.

Це “пафосне” кликушество й інші “перли” зологічного шевченкофобства ретельно вибирав протоієрей із “зарубежної” РПЦ Іоанн Чернавін для своєї брошури “Тарас Шевченко и его религиозно-политическое

идеалы”, яка з'явилася друком у Нью-Йорку 1941 року — до 80-ліття з дня упокоєння великого сина України. Характерний момент: антипод “зарубежної” РПЦ, тобто нинішня РПЦ Московського патріархату, заходами свого “издательства Крутицкого подворья” передрукувала писанину Чернавина п'ятитисячним накладом у 2002 році й майже весь наклад завезла своїй дочірній Київській митрополії РПЦ в Україні, яка іменує себе “Украинской Православной Церковью”, опускаючи привісок “Московского патриархата”.

Всупереч обгрунтованому твердженню митрополита Іларіона Огієнка, що як оборонець правди Божої Шевченко все своє життя був послідовний і незмінний, протоієрей Чернавін твердить про роздвоєність поета, про крутий його поворот не в сторону віри й Церкви, а від них; про “зраження” Шевченка раціоналізмом під впливом читання творів Томи Кемпійського й Штрауса. Перекручуючи зміст цитат із пое-

“канули в Лету”, а слово й діло Шевченка живуть; проте якраз напередодні 190-річчя від дня народження Тараса представники шевченконенависництва знову дають про себе знати, стараючись привабити невібагливих людей своїми псевдовідкриттями. “Розвінчувати геніального поета, — писала у травні 2003 року газета “Літературна Україна”, — беруться щораз нові й нові пігмеї, прибравши машкару “пошукувачів істини”, окрім сумнозвісного Бузини з його “вурдалаською” манією, про якого ми вже й згадувати зарікалися, аби не осквернити газетні сторінки... Столичні ЗМІ (і друковані, й електронні) видали перший потужний залп по ненависній декому постаті Кобзаря. Причому снаряди виявилися начиненими не ідеологічною чи політичною вибухівкою, а елементарним брудом, із ретельністю пілососа висмоктаним із висловлювань різних людей — сучасників поета...

ньою творчістю, пишавшись тими, хто підніс цілу націю до такої величі духу!”

Із християнського погляду, це замахування на світочів віри, творчості й розуму — наслідок гріха. Адже були в історії такі, що ненавиділи святих Івана Золотоустого, Василя Великого, Івана Дамаскіна, Теодора Студита, княгині Ольги, Володимира Великого, Петра Могили й багатьох інших. Як люди ці святи мали свої недоліки, але самовіддано служили Богові, зверталися до Нього — коли з любов'ю, коли з тривогою, коли з розпачем. Проти них лютували, на них скреготали зубами не так безбожники, як “віруючі” фарисеї, за те, що святи вірили не так, як вони. Хоча Шевченко не святий, та все ж теперішні фарисеї — хулители імені й діла Тараса Шевченка — мали б пам'ятати долю Юди. Пилата й інших своїх попередників, які виступали проти Божих угодників. Творець історії — Бог — викидає з її

Все упованіє моє
На тебе, мій пресвітлий
раю,
На милосердіє твоє
Все упованіє моє
На тебе, Мати,
возлагаю.

Святая сило всіх святих,
Пренепорочная, благая!
Молюся, плачу і ридано:
Воззри, Пречистая, на їх,
Отих окрадених, сліпих
Невольників. Подай
ім силу

Твойого мученика Сина,
Щоб хрест-кайдани
дonesли

До самого, самого краю.
Достойно петая! благаю!
Царице неба і землі!
Вони їх стону і пошли
Благий кінець,
о Всеблагая!

Не тільки змістом, а й молитовним настроєм, звертанням і проханням до Богородиці, євангельською ритмікою і строфікою, а також щедрим та делікатним й українізованим використанням церковнослов'янizmів — ця православна похвала Марії, довершена мо-

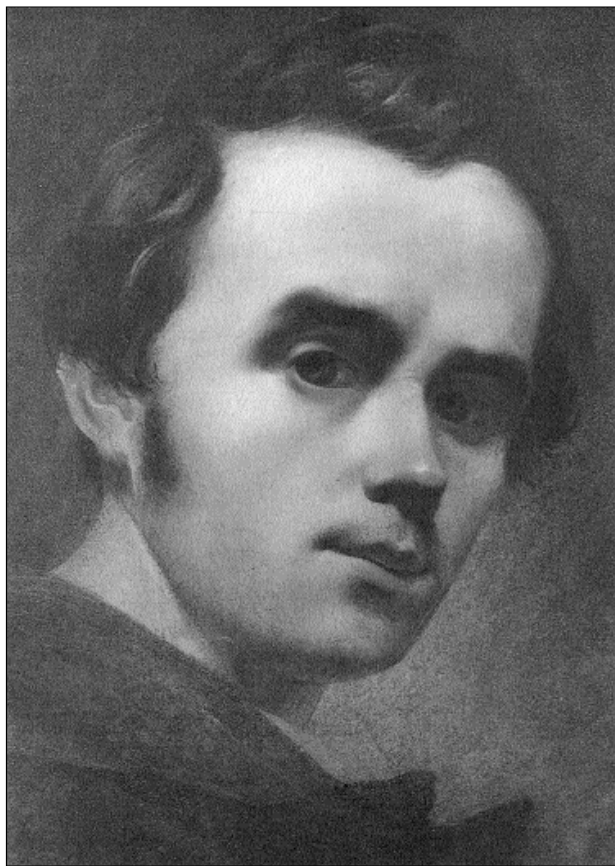
бові у Шевченка такими словами: “До природної любови людського серця Шевченко відноситься не тільки по-людському, значить з цілим людським достоїнством, без звирячих інстинктів, і не впадає в тон аскетизму, а з найпильнішою увагою, ніжністю і найвищим її розумінням”.

Це не означає, що Шевченко відділив себе муром від католицького світу, від протестантів. Його товаришування з польськими інтелектуалами у Санкт-Петербурзі, а також на заслання (а вони були римо-католиками) вказує на те, що конфесійних упереджень у Шевченка не було. Подібне можна твердити і щодо його ставлення до греко-католиків. Звичайно, посилаються на зміст поеми “Гайдамаки”, як на показник антиуніатських настроїв Шевченка. Уже український патріотизм Шевченка не дозволив би йому стати на про з мільйонами українців-галичан, які були і є найсвідомішою в національному відношенні частиною українського віруючого народу. Хоч звертають увагу на те, що “Гайдамаки” — це єдина поема Шевченка, яка має науковий апарат (примітки), але мало хто дає собі звіт з того, навіщо ці примітки? Посилання Шевченка в цій поемі на джерела є очевидною вказівкою на те, що трактування Гайдямаччини не є його особистим поглядом, а поетичною інтерпретацією джерел, які не в усьому могли співпадати з його ставленням до того повстання, зокрема до кривавих оргій, убивства власних дітей на підставі релігійного фанатизму. Дуже й дуже сумнівно, щоб християнський погляд Шевченка мав щось спільне стосовно поведінки Гонті.

Щодо протестантів, то критична позиція Шевченка до формального християнства, до ортодоксального фундаменталізму й носіїв цього фундаменталізму в особі російського священства його доби — безпосередньо перекується із традиційним критичизмом протестантів. Ниде Шевченко не виступає проти жодної протестантської конфесії своєї доби, — ані проти лютеран, ані проти кальвіністів, англікан, реформатів, методистів чи баптистів. Навпаки, поезії “Неофіти” й особливо “Єретик” вказують на віротерпимість Шевченка. Він виразно тяжіє як у своїх висловлюваннях на християнські теми, так і в критичних щодо клерикалів, які забули про заповіді Божі, — до християнства, яке сповідував його попередник на ниві християнського інтелектуалізму в Україні Григорій Сковорода. Як скиталець, Сковорода з іронією відкинув пропозицію мисловечерських ченців “кинути яркір” постійного помешкання в їхньому монастирі через те, що вони “стовпи неотесані”; так і скиталець Шевченко відкинув цезаропапистське розуміння Церкви.

Далі буде.

- **Дмитро СТЕПОВИК**, доктор богословських наук, професор Київської духовної академії

тичних творів Шевченка й умисно викладаючи їх у суржиковім варіанті, Чернавін робить резюме: “*Замість того, щоб покаятись у своїх гріхах і звернутися до Бога, Тарас падав усе нижче й нижче і ставав найлютішим ворогом християнства взагалі. Будучи ворогом Православної Церкви, Шевченко був ворогом і російського народу. Як небезпечний політичний злочинець, Тарас 5 квітня 1847 року був заарештований і відправлений на заслання на 10 років*”.

Треба не боятися Бога, перекручувати правду до невпізнання, щоб таке написати. Справді, як каже приказка, “у злості немає милості”, і деякі люди, навіть наділені саном церковнослужителя, у своєму шовіністичному засліпленні починають свідомо служити неправді, відкидаючи або спотворюючи правду. Можна було б забути про чорносотенців, імена яких вже

“Порадував” читачів “Киевский телеграф” статтею якогось Александра Карєвіна — під назвою “Копытца ангела”, та ще й із підзаголовком “Тарас Шевченко: оборотная сторона медали”. “Неістовий” Вісаріон, тобто жовчний критик Вісаріон Белінський (один із перших у XIX столітті пасквілеписців про Шевченка — Д. С.) може відпочивати після того, що нагромадив на цілу газетну шпальту новоспечений “історик”... Та підійдімо до проблеми з іншого боку. Хіба російські чи англійські дослідники не знають, що й Пушкін з Лермонтовим, і Байрон не були, м'яко кажучи, ангелами в житті, в повсякденному побуті? Та добре знають, як і в усьому культурному світі, бо вивчили кожен рядок їхніх біографій, кожен крок. Але замість того, щоб без спотворюючи правду, не переставати захоплюватися їх-

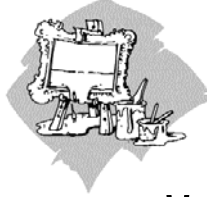
ПРАВОСЛАВ-НІСТЬ ТА-РАСА ШЕВ-

сторінок негідників і залишає угодників. Шевченко — залишений! І писанина жодного сучасного та майбутнього хулителя нездатна не тільки викреслити Шевченка з історії, але й зашкодити його авторитетові.

Шанобливе синівське ставлення Шевченка до трьох осіб одноістотної й нероздільної Трійці, до Богородиці та святих, повага до ікон і особисте малювання ікон, численні рисунки на релігійні теми — все віддзеркалює його християнський світогляд, його віру в Бога. Треба відкинути неправдивий підхід, ніби в поета був неправославний погляд на Діву Марію. Шевченко не богословствував, а просто благоговів перед нею як Матір'ю — Матір'ю втіленого Бога, Ісуса Христа. Навколо поеми “Марія” накручено багато вигадок. Марійська тема має у Шевченка декілька духово-тематичних ліній, які переплітаються з гуманним ставленням до жінки взагалі, з благоговінням поета перед материнством. Але центральна вісь ставлення Шевченка до Диви Марії співпадає з тією роллю, яка відведена їй у святих Євангеліях: вона пречиста, свята, непорочна, безмежно добра, вибрана самим Богом до великого й недосяжного розумові людини Божого Промислу: перевести духовну іпостась Бога в матеріальне тіло живої людини — для того, щоб це тіло умерло й одночасно зняло прокляття гріха з усіх інших людей. Велич Марії проектується через велич Ісуса Христа. Ось ці рядки з поеми “Марія” виразно вказують на рефлекторну, христологічну велич і славу Диви Марії:

литва великої поетичної сили. І тут якраз пригадується зауваження митрополита Іларіона Огієнка, що українському духовництву треба було б брати в Шевченка обома руками! Ці початкові слова з Шевченкової поеми “Марія” таки треба було включити в українські молитовники! Серед ряду прославлень Диви Марії це, безумовно, була б молитва-перлина, створена національним поетом-християнином. На відміну від переважної більшості людей, які в молитвах звиряють свої особисті клопоти й просять про індивідуальну допомогу, Шевченко молиться до Богородиці за “окрадених сліпих невольників”, тобто за свій цілий народ, за все людство. Ще Олександр Ковчизький відзначав, що Шевченко “зі своєї природи був людиною високо ввічливою і доброю. М'яке, наче віск, серце його ніколи навіть у своєму ворогові особистому не забувало чоловіка. Стоячи на національному ґрунті, Кобзар ширяє у сфері загальнолюдських ідей: волі, правди і братолубія. Він дихав любов'ю, бажанням погодити всі національності, поладнати соціальні неправди. Мрією його була загальна воля і братерство всіх народів”.

Також за своєю природою Шевченко і любить, і розуміє любов поза егоїзмом, у тому сенсі, як проповідували в своїх богословських працях мужі Східної Церкви, — як любов усе-людську. Автор маловідомої в Україні монографії про християнсько-філософську думку Шевченка, яка ви-йшла друком у Мадриді 1962 року, — Дмитро Бучинський вяснив природу лю-

Як глобальне культурно-мистецьке явище постмодернізм — логічне завершення розвитку модернізму (що далі?!), ліберально-демократичного Заходу. Ми ж “успадкували” мертвого півня соцреалізму. Саме факт швидкої смерті останнього й “культури розвиненого соціалізму” взагалі змушує ідеологів неукраїнської України відшукувати чергову квазі-культурну нішу з метою продовження тенденції відчуження українців від культурно-історичної самоідентифікації, а значить — і від участі в процесі розбудови повноцінної національної держави.

Чи ж є підстави стверджувати, що сучасні вітчизняні літературу та мистецтво може детермінувати постмодернізм? Якщо “український постмодернізм” — міф, то які концептуальні літературно-мистецькі тенденції мають оволодіти свідомістю вітчизняного митця? Гадаю, що кожен, хто причетний до художньої творчості, має замислитися над цим питанням.

У першій третині ХХ століття українці поклали свій міцний камінь у будову європейського модернізму. Наважуюся стверджувати, що він був одним із наріжних, а отже — повноцінно конструктивним. Визначально-знаковими стали твори Малевича, Архипенка, майстрів школи Бойчука, не менш знакові — театр Курбаса та новаторський кінематограф Довженка. Слід наголосити, що джерелом українського модернізму й авангардизму були, передусім, традиції вітчизняної культури, зокрема — фольклорної. Так, супрематизм Малевича виник із ґрунтового вивчення видатним художником знакових архетипів орнаментального розпису селянської хати.

Аналогічний процес будівничого оновлення на той час відбувався і в українській літературі. Справедливо зауважили в статті “Модернізм” автори літературознавчого словника-довідника, виданого у 1997 р.: “Національний чинник мав велике значення у формуванні українського модернізму, тому його слід пов’язувати не так із “кризовими” момен-тами початку ХХ ст.,

ДЕСТРУКТИВНИЙ ПОСТМОДЕРНІЗМ ЧИ КОНСТРУКТИВНИЙ ТРАДИЦІОНАЛІЗМ?

Парадокси й невідповідності змісту та форми — найприкметніша ознака нашого сьогодення. І все починається з держави — української за формою і псевдоукраїнської за змістом. Для мотивації політичного нонсенсу культивуються старі та створюються нові міфи політико-ідеологічного ґатунку, особливо в галузі історії, культурології, літератури та мистецтва. Одним із таких міфів є міф про “український постмодернізм”.

як із хвилею нового національно-визвольного піднесення”.

Перспективи оновлення суспільства, національного державотворення, очікування нового змісту життя стимулювало українських митців до пошуків форм втілення згаданого “нового змісту” — в цьому процесі деструкції та декадансу місця не було. Занепад і деструкція наступили з крахом політичних візій. “Інтернаціональний” ЦК КП(б) визначив “курс” для художньої інтелігенції України: або фізична смерть за колючим дротом, або духовна — в золотій клітці.

Проте крах ілюзій не означав омертвіння. Терор змусив дух нації “піти в тінь”

у межах пригнобленої батьківщини й активізуватися в екзилі. Ідея національного визволення і відновлення державності мобілізувала українських митців на конструктивізм в екстремальних умовах опору соцреалістичній деструкції.

Процес модернізації національної художньої культури, який у двадцятих роках отримав риси національного відродження, нині має політичні підстави для продовження. На заваді йому не забарився стати постмодернізм, імпортований ідеологами космополітизму та глобалізації з метою заміни деструктивного “методу” на деструктивну концепцію, просякнуту “еклезіастівським” пафосом.

торично український модернізм ніяк не міг перейти у фазу затухання? Яка справжня мета постмодерністичного літературознавства в душі Григорія Грабовича чи Оксани Забужко, котрі намагаються нав’язати нам думку про Шевченка як про міфотворця, а вистражданий Кобзарем образ України трактують як “Шевченків міф”, а отже — країну-Україну, яка може бути тільки поетичним міфом? Як не погодитися з молодим дрогобицьким ученим Петром Іванишиним: “Ще не встиг стертися з пам’яті українців облудний імперський стереотип Шевченка — “революційного демократа”, “кріпака”, “атеїста” й “інтернаціоналіста”, як у суспільній свідомості сучасного покоління динамічно утверджується інший фальшивий образ Шевченка як “міфотворця”, “загальнолюда”, “космополіта” та подібне” (“Вульгарний “неоміфологізм” —

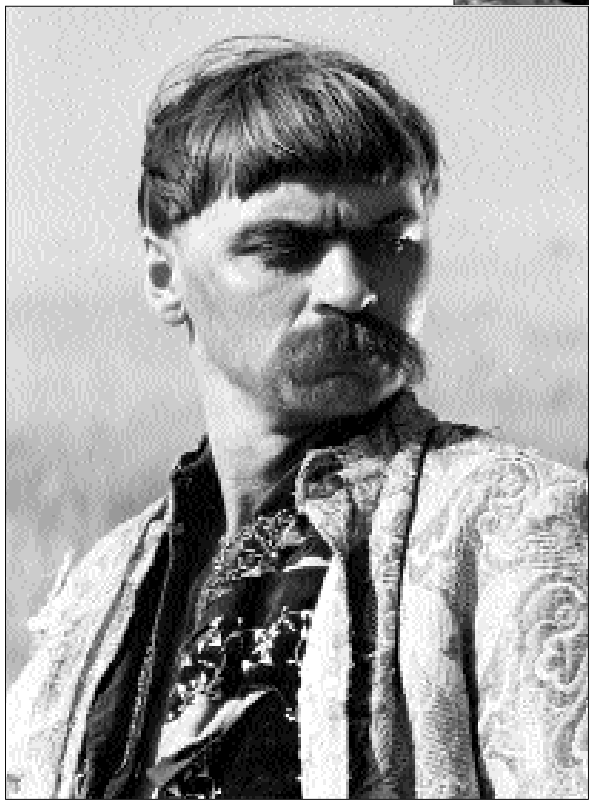
Точне, на мій погляд, визначення цьому явищу та його походженню дала Ніла Зборовська в ремарці до 255 сторінки тексту “Українська реконкіста” (“Джура”, Тернопіль, 2003) : “Постмодернізм — епоха Великої Межі або Кінця Світу. Філософська концепція сучасного постмодернізму розроблена провідними мислителями єврейського походження”.

Але чи потрібна культурі нації, яка намагається відновити державність, така концепція? Чи прагнемо ми, українці, опинитися на “Великій Межі”? Чи личить українським митцям роль Попелюшки, котра длубається в охололій печі західної духовності, — адже іс-

від інтерпретації до фальсифікації Тараса Шевченка”. Видавництво фірми “Відродження”, Дрогобич, 2001., С. 5). Як, нарешті, не обуритися тим, що в уже згаданому в цілому корисному виданні “Літературознавчий словник-довідник” у статті “Постмодернізм” класифікуються “постмодерністами” лауреати Шевченківської премії В’ячеслав Медвідь та Євген Пашковський, котрі публічно й свідомо визнають себе традиціоналістами. Тенденція “постмодернізації” усіх новаторських явищ українського мистецтва набуває справді міфологічного розмаху — до цієї деструктивно-паразитичної системи безпардонно намагаються приписати навіть унікальну кінокартину “Мамай” Олеся Саніна, яка є якісно новим етапом розвитку традиції українського поетико-філософського кінематографа Довженка, Параджанова та Миколайчука.

Крізь цю, як сказали б росіяни, “лукавую пургу” хочеться побачити одне — Велику Межу між Україною та роз’їдаючими її істоту “інтернаціоналізмом”, космополітизмом і манкуртизмом. Нарешті, хочеться побачити нефальшиві ідеологічні підмурки новітньої української держави...

Як на мене, то саме традиціоналізм є тією конструктивною підставою, яка утворює перспективний простір для розвитку національної художньої культури. Ця підстава інтегрує і спрямовує в одне повнокровне річище національний реалізм, заснований Шевченком, ренесансні елементи модернізму та український нонконформізм. І якщо ми не хочемо фальшувати, якщо прагнемо до відповідності змісту та форми, якщо хочемо будувати, а не руйнувати духовність нації, якщо не проти того, щоби бути цікавими світові й утверджувати себе в ньому, — маємо відкинути підступний міф про “український постмодернізм” і свідомо стати на позиції конструктивного традиціоналізму.

У межах Дніпропетровська знаходиться чи не найбільший в Україні річковий півострів — Огринь, — утворений Дніпром та його притоками Самарою й Шиянкою. Щоправда, нині його називають на московський манер “Ігрень”, а однойменне селище за радянських часів стало відоме далеко за межами півострова своєю лихою психолікарнею, яка навіювала жак на дисидентів, — ліпше втрапити до в’язниці, ніж на цю демонічну “дачу”. Проте вічна слава півострова — історичне минуле. Його земля приховує кілька археологічних шарів, вчені знайшли тут сліди культури кам’яного та залізного віків, рештки містечка-форпосту часів Київської Русі, нарешті татарську та козацьку зброю. При гирлі Самари, на огрінських пісках Іван Сірко вщент розгромив татарське військо вп’ятеро більше за козацьке.

ПІВОСТРІВ СТЕПОВОГО МАЛЯРС-

І от на цьому півострові майже чотири десятиліття тому, в добу зміни політичного клімату від “хрущовської відлиги” до неосталінсько-брежнєвських морозів, кілька місцевих художників, не без ризику на ті часи втрапити у “рідну психушку”, об’єдналися у неформальну нонконформістську групу, яка згодом отримала таку ж неформальну назву “Огрінська школа”.

У 2003 р. у Дніпропетровському художньому музеї відбулася перша (!) виставка цієї локальної школи сучасного живопису. Її представники — Володимир Падун, Валерій Гречаний, Олександр Самійленко та Євген Деркач — виставилися під акцентованим девізом “Ми — українці!”. Девіз ніби наголошує: навіть зараз бути українцем із

повноцінними ознаками українства у змосковщеному та космополітизованому Дніпропетровську означає залишатися нонконформістом і навіть дисидентом. Дарма, що надворі не відлига й не заморозки, а номінальна незалежність, якій фатально не вистачає українського сонця...

Омріяне степове сонце — у творах огрінців. До нього вони йдуть із етюдниками за плечима, бо їхньою моделлю і водночас робітню стала степова природа. Байраки й пагорби, на яких ріденько розсіпані хуторці, пониззя та крутобережжя річок, бородаті очеретами ставки, сільські та передміські вишнево-яблуневі садки, свіжа рілля на острівці предковичого степу — ось ті невмирущі образки, які в сукупному доробку ог-

рінців складають цілісний монументальний, водночас — глибоко ліричний образ подніпровсько-самарських степових обширів.

Кожен із представників локальної школи — виразно самобутній. Падун, який довгий час вивчав петриківський розпис і сам створює чудові розписи, у своїх пейзажах схильний до узагальнення в душі традиційного народного сприйняття форми та кольору, їхня ритміко-графічна структура тягнє, як і в петриківських мальовках, до ледь помітної симетрії, що надає творам урочистої збалансованості.

Валерій Гречаний, навчаючись у Київському художньому інституті, засвоїв школу монументального малярства в майстерні Тетяни Яблонської, тож його живопису притаманна внутрішня

монументальність, гранична виразність тонально-кольорових співставлень, а в графіці — пошук декоративних можливостей ліній та чорнобілого контрасту.

Надзвичайно ліричні, пронизані легким сумом, спричиненим близорукістю земляків-степовиків, які вже нездатні сприймати гармонію степу ні в натурі, ні в мистецтві, краєвиди Олександра Самійленка. Він не має професійної освіти художника, проте його твори володіють найпотужнішою внутрішньою енергетикою.

Найстарший — Євген Деркач. Нині він рідко з’являється серед художників та шанувальників образотворчого мистецтва Дніпропетровська, більше любить спілкуватися із бджолами: став пасічником. Але ма-

лярство не заважає бджолам, а бджоли — малярству. Деркач, може, найтрадиційніший серед огрінців, тому в його творах проглядається український варіант імпресіонізму й добротний реалістичний живопис в душі українських класиків.

Кожен графічний аркуш, кожне полотно огрінців — своєрідна присяга на вірність Україні. Присяга негучна й небагатослівна, але тим і переконлива. І сприймають огрінці Україну не як політичну карту зі знайомою конфігурацією, не через псевдопатріотичне биту у груди й імітацію страху за неї, а через малу батьківщину, яка називається Огрінським півостровом.

• Матеріали підготував **Віталій СТАРЧЕНКО**, м. Січеслав

ПАЛІТРА

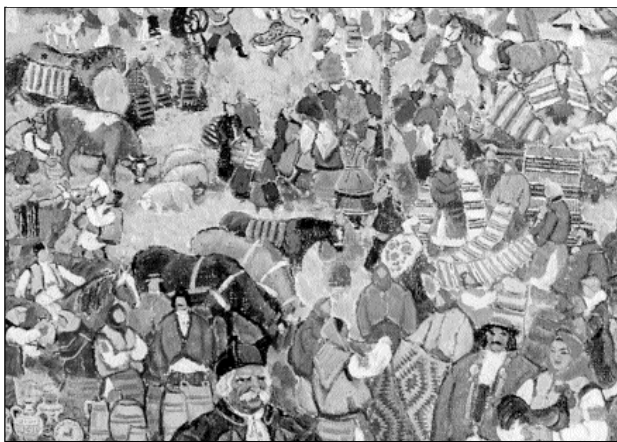
Антон Олексійович народився біля Мукачевого, у селі Підгоряни. Малював змалечку, і, як у кожного широкого митця, його біографією є творчість. Вчителі молодого художника у Львівському художньому інституті (нині — Академія мистецтв) були Йосип Бокшай і Роман Сельський. Повернувшись на Закарпаття, він знайшов друзів і однодумців — живописця Володимира Микиту, графіка Павла Бездіра. Був із тими, що у 1963 році витримали “бульдозерну” атаку на тодішній авангард із боку самого Нікіти Хрущова під час безглузлого переслідування “формалістів”, не піддалися на вимоги малювати на замовлення політичні агітки.

Тоді, у 60-х роках, нове національне відродження дає Антону Шепі надію, і свій особистий шанс він реалізує на культурно-історичній царині. Захоплено зустрів “Тіні забутих предків” режисера С. Параджанова з музикою М. Скорика. Сценаристом цього фільму був закарпатський письменник І. Чендей, а консультантом — художник Ф. Манайло. Наче своєрідний камертон, екранізація повісті М. Коцюбинського у тому далекому 1964 році визначала для багатьох творче спрямування і навіть тон усього життя! Бути серед творців нового чи скітати поміж офіційними філістерами — таке питання перед А. Шепетою не стояло. Відтоді він є яскравим представником сучасного українського духовного Ренесансу.

Викладаючи живопис в Ужгородському училищі

Днями у київській галереї “Мистець” була-ли життєдайні барви гірського краю. Виставку картин “Моє Закарпаття” живописця Антона ШЕПІ, присвячену його 75-літтю, влаштувала Національна спілка художників України, її Київська організація, Дирекція виставок НСХУ. Сказати, що це — непересічна подія у мистецькому житті столиці, — значить висловитися скупо і надто офіційно.

ЗАКАРПАТТЯ АНТОНА ШЕПІ

Гуцульський ярмарок

прикладного мистецтва, він вчиться сам у великих майстрів європейської постімпресіоністичної школи — Адальберта Ерделі та Федора Манайла, відвідує славнозвісні карпатські “плєнери”. Ці виїзди на верховинську натуру завжди відбувалися у дружньому гурті яскравих особистостей... Слід зауважити, що закарпатська художня школа набула визнання в Україні й колишньому СРСР не лише за рахунок збереження творчих сил

(бо до 1945 року не зазнавала ідеологічного тиску), не тільки через те, що творчі обдаровання знаходили розуміння й підтримку земляків, а передовсім — завдяки самобутності авторів, неподібності їхньої творчої манери до зразків соцреалізму, обридлого всім, навіть багатьом представникам влади суші.

Антон Шепі — учасник більшості всеукраїнських і багатьох закордонних художніх виставок: у Росії, Чехії, Словаччині, Німеч-

Народне мистецтво
Гуцульщини

чині, Австрії, Угорщині, Японії та ін. Працює як у станковому, так і монументальному живописі, ніколи не зраджуючи власному баченню і стилю. Між іншим, у 1968 р. його ледь не виключили зі спілки художників, звинувативши у “формалізмі” за монументальну фреску “Карпатська легенда”, виконану в Буштині...

Та головною справою життя майстра став цикл станкових робіт “Моє Закарпаття”, праця над яким триває. Це сюжетні жанрові композиції, а також пейзажні полотна, в яких Людина присутня як органічна частка Природи. “Річка Уж весною”, “Осінь казка”, “Колядники”, “Зимові радощі”, “Винобрання”, “Йшли куми із гостини”, “Довбуш біля ватри” — назви картин промовляють самі за себе. Ці та багато інших творів, де невіддільна ширість поєднується з вишуканим професіоналізмом, високо поціновані фахівцями. Їх можна сміливо назвати чи енциклопедичними, чи хрестоматійними — як до вподоби. Автора ж

нерідко називали аскетом, карпатським самітником, навіть реліктовою людиною. Насмілюся стверджувати, що сьогодні це звучить не просто якимось оригінальним компліментом, а високою оцінкою позиції художника в сучасному світі, сповненому різними “поп”, “мас”, “гіпер”, “квазі” і навіть “екс” або віце-мистецькими напрямками.

Біля його картин завжди відчуваєш себе учасником дії, що відбувається за певного часу й у місці, визначеному автором. Ця драматична єдність є, власне, феноменом невідстороне-

ності гармонійного поєднання з прекрасним Світом, створеним Всевишнім. Унікальність кожного куточка божественного світу гір Карпатських і сьогодні живить майстерність, про джерела якої пише мистецтвознавець Людмила Ковальська: “Вдивляючись у твори художника, інколи починає здаватися, що він зображує Золотий вік, ті часи, коли природа була недосконалою і недоторканою, надра — не спустошеними, ліси — не порубаними, а народ жив без метушливості, люди були бадьорими й веселими, як гірські струмки, величними, як самі гори”.

Ніколи не маюючи “з приводу” чи на політичне замовлення, Антон Шепі не здобув не тільки мурованих кам’яниць, а й жодних інших атрибутів заможності чи офіційних почесностей. Правдивий закарпатець, він сьогодні творить і дивиться на Світ Божий так само широко й безкорисливо, як і за студентських часів. Мабуть, це — найуспішніша кар’єра для того, хто живе у полі честі.

• Андрій ТОПАЧЕВСЬКИЙ

Ріка Латориця

18 ТРАВНЯ — МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ МУЗЕЇВ

У перших числах травня виповнюється 50 років роботи науковим працівником Волинського краєзнавчого музею активістки “Просвіти” Тетяни Петрівни АНДРЕЄВОЇ. В її трудовій книжці у графі “місце роботи” всього два записи, один з яких — “Волинський краєзнавчий музей”. Віддавши півстоліття музейництву, Тетяна Петрівна утвердилась саме як першокласний музейник-експозиціонер, дослідник-науковець, а завдяки своїм старанням та ентузіазму досягла визнання в рідній установі.

Народившись на Чернігівщині, Тетяна Петрівна присвятила своє життя Волині, розвитку культури, музейництва в нашому краї. 1953 року закінчила філософський факультет найпрестижнішого вузу України — Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Як молодий спеціаліст поїхала за розподілом на роботу у Волинське обласне управління культури. З 1953 року працює там старшим інспектором відділу музеїв та охорони пам’яток історії та культури, а з 1954 року переходить на роботу до краєзнавчого музею — тоді єдиного музейного закладу Волині. У штаті було всього два науковці, тому вся пошукова, збиральницька, фондова, експозиційна та екскурсійна робота лягала на їхні плечі.

За півстоліття роботи, Тетяна Андреева працювала на посадах старшого наукового співробітника, завідувача відділу історії, майже двадцять років — заступником директора з наукової роботи. На цій посаді (аж до виходу на пенсію 1987 року) наша колега, мабуть,

ЛЮБИТИ ВОЛИНЬ ПО-ЧЕРНІГІВСЬКИ

найбільше проявила себе як талановитий науковець-методист і здібний організатор. Адже саме під її керівництвом було дуже багато зроблено для розвитку музейних закладів Волині. Особливо інтенсивно експозиції нових музеїв області відкривалися у 70—80 роки ХХ століття. Як згадує Тетяна Петрівна, тижнями доводилось бувати у відрядженнях, за деякими експонатами виїжджали не лише в найвіддаленіші волинські села, а й до Житомира, Львова, Києва, Санкт-Петербурга. Часто треба було пішки долати кілометри поліського бездоріжжя, годинами очікувати на яку-небудь вантажів-

ку, щоб потрапити в село чи повернутись до Луцька.

Скільки сили, здоров’я, невтомної праці було покладено на те, щоб почали діяти Володимир-Волинський, Ковельський та Кателівський історичні, Любомльський і Маневський краєзнавчі музеї. Ціла мережа музейних закладів, кімнат-музеїв, що працюють на громадських засадах, почали функціонувати завдяки участі в їх створенні цієї дивовижно працюючої жінки.

Особливо багато довелося працювати колективу науковців Волинського краєзнавчого музею під безпосереднім керівництвом Тетяни Петрівни для створення

досконалих повнопрофільних експозиційних розділів обласного музею, адже для вивчення важливих матеріалів із давньої й новітньої історії, природознавства, етнографії, краєзнавства, історії культури працювали в архівах і бібліотеках України й Росії, а збір експонатів здійснювали під час численних подорожей та експедицій по Волині. Гордістю п. Андреевої є Колодяжненський літературно-меморіальний музей Лесі Українки, де кожна вітрина, кожен експонат відчули теплий дотик її рук.

Зараз вона продовжує натхненно й результативно працювати провідним науковим співробітником музею. Завдяки її активній співпраці з Волинським обласним відділенням “Укрпошти” з’явилися на поштових конвертах зображення пам’яток культури Волині, видатних історичних діячів краю, виробів народних майстрів.

За роки роботи подвижниця збирала десятки тисяч експонатів, провела тисячі екскурсій, прочитала тисячі лекцій, створила десятки музейних експозицій і виставок. До речі, саме вона вперше в Україні розгорнула ювілейні виставки, присвячені Олені Пчілці, Ользі Косач-Кривинюк. Самовіддано працюючи, досвідчений музейник виховує юну поросль, плекає фахівців музейної справи. Бере участь у наукових конференціях, публікує статті в наукових збірниках і періодиці.

Займаючись усе свідоме життя просвітництвом, колега досі активно працює в музейному осе-

редку “Просвіти”, який носить поетичну назву “Світець”. Саме з ініціативи Тетяни Петрівни Андреевої просвітня-музейники взяли під свою опіку й активно співпрацюють із новоствореним Волинським військово-спортивним лицем і Луцькою школою-інтернатом для дітей, позбавлених батьківського піклування. Спільні заходи й свята рідної мови, Шевченківські академії, усні журнали, екскурсії по пересувних виставках, лекції — далеко не повний перелік заходів “Світеця”. І завжди активно бере участь у них наша Тетяна Петрівна. Як лектор вона бажана гостя у Луцькій міській організації “Союзу Українок”, в навчальних закладах міста. Своїй життєвій позиції — бути не байдужою до подій у державі, виховувати дітей і молодь на прикладі родини Косачів, працювати на розвій рідної культури — Тетяна Петрівна не зраджує й досі. За працю вона нагороджена чотирма медалями.

Зараз Волинський музей, який цього року у травні відзначатиме 75-річчя з часу заснування, — одна з провідних установ галузі на периферії, складовими якого є Колодяжненський музей Лесі Українки, Волинська картинна галерея та Музей волинської ікони. Як добра муза, живе їх проблемами ось уже півстоліття невтомна трудівниця Тетяна Андреева.

• **Наталія ГАТАЛЬСЬКА**, зав. відділу етнографії Волинського краєзнавчого музею, голова осередку “Просвіти”

ЕКСКЛЮЗИВ

СЕРІОЗНА СПРАВА
— БЛАГОДІЙНІСТЬ

Розмова з головним бухгалтером “Української Родина” пані Ніною ЛЕВЧЕНКО почалася з того, що чи не найбільше цікавить наших читачів:

— Ніно Олексіївно, скажіть, будь ласка, а скільки вже коштів використано із зібраної суми?

— Жодної копійки! Тарасова церква — абсолютно недоторканий розрахунковий рахунок.

— А завдяки чому тоді існує Ваш фонд? Ось Ви, наприклад, як головний бухгалтер, повинні отримувати зарплату... Фактично через Ваші руки пройшло близько 400 тис. грн., зібраних на Тарасову церкву тисячами людей, подекуди по кілька гривень; це ж треба всьому цьому механізму нагородження щодня давати раду...

— Не знаю, як далі, але поки що наш фонд “Українська Родина” на всі необхідні витрати для поточного обслуговування (навіть на листівочки) використовує власні кошти...

— І що — гроші на Тарасову церкву не дають жодного прибутку?

— На разі — жодного! Банк “Київ” не нараховує нам жодних відсотків на зібрані гроші, підтверджуючи цим, що ми працюємо благойно, а не для зиску.

— А чи взагалі гарантується неприбутковість фонду, його благодійний статус, а отже, й відсутність претензій із боку податківців за збереження коштів, нагромадженнях на Тарасову церкву?

— Гарантія в тому, що наш фонд вписаний до спеціального державного реєстру неприбуткових організацій під відповідним кодом. Усе пояснюється джерелами надходжень — ми отримуємо лише пасивні доходи і благодійні внески.

— Ніно Олексіївно, Ваш фонд постійно має справу з офірувачами. Із власного досвіду — як Ви оцінюєте активність громадян в акції “Збудуймо Кобзареву церкву”?

— Активність українців у благодійництві завжди була і є на високому рівні. Інша справа, що деякі технічні деталі дещо стримують здійснення добродійної акції. Наприклад, нерідко офірдавці мають труднощі із заповненням бланків на пошти чи в Ошадбанку. Треба, щоб “Слово Просвіти” надрукувало вже заповнений бланк з усіма реквізитами, залишаючи місце для адреси, прізвища і суми; бо часом офірувачам важко безпомилково написати 14 цифр розрахункового рахунку та ще 8 цифр ЗКПО.

— Чи це єдине Ваше побажання до нашої газети?

— Я дивлюся на цю важливу справу з позиції раціонального використання зібраних коштів. Мусимо обрати достойних проєктантів і почати працювати з ними. Чи це всенародна справа, чи не всенародна, але є певні закони, розумієте?

— Усі зібрані кошти одразу?

— Щоб уникнути обкладання податком, на кінець звітного року на рахунок Тарасової церкви повинно залишитися не більше 25 відсотків зібраної суми.

ПОЖЕРТВИ
НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження. Поч. у числах 39—52 за 2003 р., числах 2—9, 11—14, 16—18 за 2004 р.

Безбородько Ю. В., с. Патюти Чернігівської обл.	10,00
Бойко Ю. М., м. Тернопіль	50,00
Борденюк В. В., м. Одеса	30,00
ВДУ ім. Л. Українки, м. Луцьк (ч/з Завальну Н. С.)	1359,28
Волинська крайова організація Т-во “Просвіта”, м. Луцьк (ч/з Завальну Н. С.)	803,96
Вузлівський ліцей (від вчителів ч/з Сікорського), м. Буськ	60,00
Гаврилків М. С., с. Гончарів Івано-Франківської обл.	118,00
Гарбузова І. В., м. Єнакієво	20,00
Гімназія № 4, с. Киселів Кіцманського р-ну Чернівецької обл. (ч/з Лаба О. В.)	125,00
Гімназія ім. Гнатюка, м. Бугач Тернопільської обл.	197,00
Гімназія м. Сколе Львівської обл.	90,00
Гімназія с. Банилів-Підгірний Сторожинецького р-ну Чернівецької обл.	75,00
Гоменюк В. О., Немировченко Н. К., с. Агрономічне Вінницький р-н	50,00
Горбачук М. Л., математик, м. Київ	1100,00
Госпіталь м. Заліщики Тернопільської обл. (ч/з Осадца І. Я.)	200,00
Дідовський П. І., м. Ужгород	30,00
Дяченко В. І., м. Олександрія	35,00
ЗАТ “Путильський ЛК”, м. Чернівці	100,00
Захарчук П. І., м. Чортків Тернопільської обл.	503,00
ЗОШ І—III ст. с. Кричка Богородчанського р-ну Івано-Франківської обл.	210,00
ЗОШ ім. О. Маковея, м. Заліщики Тернопільської обл. (ч/з Зварич О. Л.)	62,00
ЗОШ с. Яківка Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. (ч/з Гірак Ю. Я.)	72,55
Івонча А. Д., м. Чернівці	5,00
Івонча Г. М., м. Чернівці	5,00
Івонча М. П., м. Чернівці	5,00
Івонча П. М., м. Чернівці	5,00
Івонча С. М., м. Чернівці	5,00
Інфекційна лікарня м. Коломия Івано-Франківської обл.	73,00
Калиновський М. І., м. Київ	10,00
Калинський М. І., м. Київ	10,00
Кейван В. Г., м. Коломия Івано-Франківської обл.	25,00
Кіндзерський К. І., с. Васильків Чортківського р-ну Тернопільської обл.	20,00
Кіторога І. В., м. Комсомольськ Полтавської обл.	5,00
Кіторога Н. Н., м. Комсомольськ Полтавської обл.	5,00
Коваль З. М., м. Березовиця Тернопільської обл.	220,00
Коляда Ф. І. та Вл. П., с. Піски Донецької обл.	8,00
Король Софія, 5 років, м. Львів	6,00

СПИСОК ОФІРУВАЧІВ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ, ЯКІ НАДІЙШЛИ ЗАГАЛЬНИМИ СУМАМИ

ГАРАСИМІВСЬКА СЕРЕДНЯ ШКОЛА ТЛУМАЦЬКОГО Р-НУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛ.

1-й клас

Багрийчук В.	1,00
Боднарашек І.	1,00
Гайдейчук І.	2,00
Гнидюк Л.	1,00
Куриш В.	1,00
Мануляк В.	2,00
Місюра М.	1,00
Немеш Л.	1,00
Світик Г.	0,40
Слободян Л.	1,00
Слободян Л.	1,00
Слободян О.	0,40
Соловко Р.	0,80
Чернецький В.	1,00

2-й клас

Боднарашек І.	0,50
Вовчук А.	1,00
Гутів В.	1,00
Дербак Н.	1,00
Комарніцька Н.	0,55
Король Ю.	0,50
Попович Г.	1,00
Сірман Л.	0,50
Сірман О.	0,50
Слободян І.	0,50
Тимочко Х.	0,50
Чучман А.	1,00
Шевага А.	1,00

3-й клас

Гайдейчук Р.	2,00
Гутів Д.	0,40
Іридчин М.	0,40
Карпів Ю.	0,40
Кобиланський М.	0,50
Козубаш М.	1,00
Марущак Х.	1,00

Наболотна В.	0,40
Нонюк Р.	0,40
Потятинник А.	1,40
Світін М.	0,40
Скрипниченко У.	1,00
Слободян В.	1,40
Слободян Р.	0,85
Федюк В.	0,40
Франчук Д.	0,40

4-й клас

Багрийчук М.	1,00
Гуй А.	1,00
Гутів О.	1,00
Дяків Ю.	1,00
Калинчук С.	2,00
Корольчук Л.	0,90
Костюк І.	0,50
Крижанівський М.	2,00
Марук А.	2,00
Марук М.	1,00
Слободян Н.	1,25
Стасюк І.	10,00
Чернецька І.	1,00

5-й клас

Артиш В.	1,00
Боднар В.	0,50
Вовчук Ю.	1,00
Вуїв О.	1,00
Данилейчук Г.	1,00
Кобиланський В.	0,25
Ковбасюк В.	1,00
Корольчук О.	1,00
Крижанівський В.	0,50
Марук Р.	1,00
Місюра Ю.	0,35
Пітю Л.	1,00
Попович В.	1,00
Процак І.	0,50
Слободян В.	0,50
Слободян О.	1,00

Корчинська Я., м. Знам'янка Кіровоградської обл.	20,00
Костюк М. В., м. Львів	115,00
Кравчук Д. М., с. Підгородне Тернопільської обл.	50,00
Крисько В. І., м. Житомир	100,00
Крук С. І., м. Дубно Рівненської обл.	10,00
Кулієвич Е. М., м. Київ	100,00
Кутське об'єднання ветеранів Косівського р-ну Івано-Франківської обл. (ч/з Тарабас В. М.)	50,00
Кушнір В. П., м. Тернопіль	20,00
Левченко Л. А., м. Львів	5,00
Ленець Г. А., Ленець В. А., Ленець С. Г.	100,00
Лизанчук Марія та Василь, м. Львів	50,00
Лихогляд М. М., м. Вінниця	10,00
Луцишин Я. К. та Л. О., с. Сокань Львівської обл.	20,00
Лучковский Я. С., м. Київ	340,00
Мельник Т. І., м. Орджонікідзе	100,00
Мельниченко В. І. та Т. Т., м. Київ	45,00
Мешканці м. Жовква Львівської обл. (ч/з Кіндрат С. П.)	300,00
Мірошниці: Явдокія (90 років), Василь, Марія, Олександр, Ганна, Оксана, Олена, с. Радиваніка Кам'янського р-н Черкаської обл.	10,00
Нападівська ЗОШ І—III ст. Лановецького р-ну Тернопільської обл. (ч/з Рибачук)	31,00
Павлюк І. І., с. Ценів Тернопільської обл.	10,00
Панченко О. М., м. Прилуки	15,00
Парафіяни церкви Козьми і Дем'яна, с. Ходорів Жидачівського р-ну Львівської обл.	510,00
Пасічник О. І., с. Іванівка Одеської обл.	15,00
Первинний осередок освіти Озерянської ЗОШ І—II ст. Тлумацького р-ну, Івано-Франківської обл.	30,00
Перолюк В. М., м. Львів	20,00
Плисюк В. Ф., с. Підгородне Тернопільської обл.	50,00
Погребеник Я. Д., м. Житомир	50,00
Пугач О. В., м. Київ	92,00
Родина Катренко А. М., Катренко Н. С., Катренко Я. А., м. Київ	150,00
Розкіп В. М., м. Стрий Львівської обл.	10,00
Руденко О. П., м. Митаївка Богуславського р-ну	10,00
Рудько М. В., м. Тернопіль	60,00
Самбірський технікум економіки та інформації Львівської обл.	270,00
Сестри смт. Нижанковичі Львівської обл.: Червінська О. М. (82 роки) — 20,00, Тисовська М. М. (75 років) — 20,00, Цілімірська О. М. (72 роки) — 20,00	60,00
Сириченко Н. Г., м. Черкаси	30,00
Скаун В. І., м. Чернівці	5,00
Скаун Е. В., м. Чернівці	5,00
Скаун О. П., м. Чернівці	5,00
Смал М. П., с. Опільське Сокальського р-ну Львівської обл.	39,00
Стаценко М. З., м. Київ	20,00
Стефанюк В. П., с. В. Кам'янка Івано-Франківської обл.	20,00
Сундучнікова Н. В., с. Іверське Олександрівський р-н Донецької обл.	30,00
СШ № 5 м. Володимир-Волинський Волинської обл. (ч/з Лавришин Л.)	236,00

Добровільні пожертви

“На Кобзареву Церкву”:

МБФ “Українська Родина”

Р/р № 26045200145101

в Подільській філії

АКБ “Київ”, МФО 320401

ЗКПО 21709106

СШ с. Труханів Сколівського р-ну Львівської обл.	153,65
Тимофеева В. М., (від сироти ВВВ) м. Запоріжжя	10,00
Тустановицька “Просвіта”, м. Борислав: Г. Гальчин-Гатала — 5 грн.; Н. Желем — 4 грн.; І. Явір — 4 грн.; М. Когут — 4 грн.; М. Ковалів — 3 грн.	20,00
Тустановицька “Просвіта”, м. Борислав (через Г. Гальчина-Гатала)	48,00
Ткаченко О., с. Лозоватівка Ширяєвського р-ну Одеської обл.	45,00
Учні 11-б Вузлівського ліцею (ч/з Сікорського), м. Буськ	23,00
Учні та вчителі школи с. Ворокомле Камінь-Каширського р-ну Волинської обл.	228,72
Фурда Н. Г., м. Івано-Франківськ Церква с. Путники Івано-Франківської обл.	50,00
Челядин Б. І. священник церкви Святого Миколая с. Бережниця Івано-Франківської обл.	70,00
Чміль А. В., м. Ананьєв Одеської обл.	30,00
Чорнобровець Т. С., м. Нікополь	20,00
Шевчук Н. В., с. Іванівка Одеської обл.	10,00
Школа с. Берестяне Волинської обл.	37,00
Школа с. Лаврів Луцького р-ну Волинської обл. (ч/з Сашук В. А.)	44,00
Школа с. Олешів Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл.	41,00
Шокота Парасковія Іванівна, м. Київ	50,00
Яремків М. А., м. Калуш Івано-Франківської обл.	100,00

ПОПРАВКИ І УТОЧНЕННЯ

Замість надрукованого “Волошин Г. В., с. Камінна” (ч. 16) потрібно читати: “Від громади с. Камінна Надвірнянського р-ну Івано-Франківської обл. (ч/з Волошин Г. В.) — 340,00”.

Замість “Лесков Б. В., м. Вінниця — 100,00” (ч. 14) потрібно читати: “Лесков Б. В., м. Немирів Вінницької обл. — 50,00; Петришин М. Д., м. Немирів Вінницької обл. — 50,00”.

Кізка А.	1,00	Іванюк В.	1,00
Колинецька З.	1,00	Мануляк С.	1,00
Комарницький В.	1,00	Марущак І.	1,00
Марук В.	1,00	Михайлович В.	1,00
Марущак Ю.	1,00	Панків М.	1,00
Мохналь Р.	1,00	Солодка Г.	0,50
Петруняк І.	1,00	Солодкий Р.	0,50
Стефанюк І.	1,00	Устінський А.	1,00
Челяк І.	1,00	Шевага В.	0,50
Чернецька С.	1,00	Шевага М.	1,00
Шевага М.	1,00	Шушваль М.	1,00
Шевага Н.	1,00		
		11-й клас	
		Гульванюк І.	1,00
		Данилейчук Г.	0,50
		Данилейчук М.	1,00
		Козубаш Н.	1,00
		Комарницька Л.	1,00
		Рутка Ю.	1,00
		Соловко М.	1,00
		Солодка Н.	1,00
		Сцюрко Т.	1,00
		Вчителі	
		Андрухів М.	3,00
		Горбова С.	2,00
		Гришак Г.	3,50
		Гутів Н. В.	2,00
		Гутів Н. М.	1,00
		Данилейчук С.	2,00
		Іванюк Ф.	2,00
		Лещишин М.	5,00
		Мануляк М.	3,50
		Попович М.	2,00
		Рутка Г.	1,00
		Рутка І.	1,00
		Савіцький М.	1,00
		Семків М.	1,00
		Сенюк І.	2,00
		Тимікевич М.	5,00
		Федів Г.	1,50
		Шевага Л.	2,00

10-й клас

Артиш Л.	1,00
Багрийчук Р.	1,00
Боднар Д.	1,00
Боднар М.	1,00
Винник Р.	1,00
Возилівська Н.	1,00
Дрислюк М.	1,00

9-й клас

Багрийчук І.	1,00
Гнатюшко В.	1,00
Гончарик Н.	1,00
Громський А.	1,00
Кавулич Р.	1,00
Кліт О.	1,00
Ковбасюк С.	1,00
Крижанівська Л.	1,00
Крижановська У.	1,00
Кулай В.	1,00
Онищук Н.	1,00
Перцович І.	1,00
Пітю Ю.	1,00
Салдач М.	1,00
Світик Л.	1,00
Челяк В.	1,00
Чучман Л.	1,00
Шевага Л.	1,00

Шевага Р.	1,00
Шевага Ю.	1,25

6-й клас

Багрийчук Н.	1,00
Гончарик Г.	1,00
Клід Х.	1,00
Ковбасюк Р.	1,00
Козубаш Г.	1,00
Комарницький І.	1,00
Крижанівський В.	1,00
Куриш Ю.	2,00
Марук Н.	1,00
Марук О.	1,00
Марущак М.	1,00
Місюра В.	1,00
Попович Б.	1,00
Сірман М.	0,80
Франчук О.	1,00
Чучман І.	1,00
Чучман Ю.	5,00
Шевага Р.	1,00

7-й клас

Боднар І.	1,00
Возилівський В.	1,00
Габрук В.	1,00
Гуй А.	1,00
Дербак У.	1,00
Карпів М.	1,00
Ковбасюк М.	1,00
Марук В.	1,00
Марук Т.	1,00
Наболотна У.	0,70
Стадник М.	1,00
Стефанюк Р.	1,00

8-й клас

Габрук Н.	1,00
Гуй І.	1,00
Дяків Р.	1,00

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 381 328 грн. 76 коп.

• У Фонді побував Євген ГОЛИБАРД

ОПІКУНСТВО

— Галино Василівно, в яких напрямках працює Ваш фонд, чим, власне, займається?

— Напрямки визначено Статутом, і всі вони, так чи інакше, реалізуються через програми і проекти, спрямовані на розвиток української духовності.

І тому цілком логічно, що в розвитку нашої духовно-благодійної діяльності виникла ініціатива підтримати ідею ВУТ “Просвіта” — на благодійні пожертви, зібрані з усієї України, збудувати церкву на Тарасовій горі в Каневі.

Під час виконання програми допомоги школам-інтернатам у Бучі й Новоград-Волинському, коли ми передаємо їм взуття чи одяг, обов’язково привозимо книги. Бо діти, якими опікуємося, повинні, передусім, багато читати й навчитися національно свідомо мислити, щоб стати справжніми українцями.

— Вийти з ініціативою завжди легше, ніж її потім реалізувати...

— Так. Проте в даному випадку справа, що зовні має форму збирання грошей, потрібних для будівництва церкви, по суті набула ще більшого значення знову-таки у сфері нашої української духовності: небагаті люди чи не найбільше бажають докластися до цієї всенародної акції вшанування Кобзаря. Людина знає, що її 5 чи 10 гривень — лише маленька ознака великої любові до Батьківщини та її Генія. Почалося зі збирання грошей, а розвинулося у вияв єднання українців.

— Чи багато коштів на підтримку Ваших програм надходить від держави?

— Жодних: ані від держави, ані від організації-меценатів. Благодійні внески, як і завжди, надходять лише від небайдужих людей. Щоразу, коли починаємо чергову програму, розсилаємо листи-пропозиції із проханням допомогти... Ті, котрі відгукуються і щиро допомагають нам у цій роботі, забороняють нам згадувати їх імена... Благодійництво має бути тихим. Це справа не секретності, а етики.

— Цікаво, а хто найбільш “тихо-благодійний” із Ваших партнерів-помічників?

— Хотілося б назвати Центр “Паритет”, який безкоштовно на-

Тарасова церква

ТИСЯЧА

Галина Василівна ЛЕМЕЦЬ уже п’ятий рік поспіль керує Міжнародним благодійним фондом “Українська Родина” як голова його правління. Рухлива, постійно кудись поспішає. Говорить швидко, висловлюється чітко й виразно. Від уміння керівника спілкуватися з людьми різного рангу залежить успіх роботи цієї організації, що існує лише на пожертви.

дав приміщення для нашого фонду і благодійно опікується нами у поточних проблемах діяльності.

— *Мабуть, Центр “Паритет” від Вас “заразився” благодійністю...*

— Ми називаємося “Українська Родина”, а отже, родинні інтереси, традиції родинних зв’язків і стосунків є для нас конкретним втіленням також і в діловому партнерстві. Основа української родини — це мати і дитя. Тому наша головна увага — до дітей, до їхнього інтелектуального розвитку, особливо у шкільному і студентському віці.

— *З Вашої розповіді виходить, що все відбувається тихо, спокійно і, перепрошую, так рутинно, що аж не дуже цікаво. А читачів цікавлять гострі колізії, переживання, екзотичні випадки...*

— “Екзотичною”, якщо можна так назвати, у нас була одна з програм, що тривала впродовж трьох років. Бо саме впродовж трьох років багато організованих нами дитячо-юнацьких груп їздили до Кройденського університету поблизу Лондона на двотижневі

курси вивчення англійської мови.

Із трьох тисяч наших підопічних, які пройшли різні форми навчання через фонд, майже тисяча дітей і молоді навчалася за кордоном. Так що було нам всякого — і гострих колізій, і переживань. Отака екзотика.

— *Тисяча навчених за кордоном — це потужна інвестиція!*

— Додайте до цього організований нами курс комп’ютерного навчання в Новоград-Волинському і Бучанському дитячих будинках для дітей, позбавлених батьківської опіки...

— *Ви опікуєтесь дітьми з інтернатів за межами Києва, а в столиці?*

— У Києві ми дуже плідно працюємо з Голосіївським ліцеєм. Нам імпонує педагогічний колектив цієї освітньої установи, їхні цікаві навчально-виховні методики, творчий доробок і практичні досягнення. А по-друге, маємо тут кілька спеціальних закладів, діти яких потребують нашої допомоги. Але про це нехай краще розкаже Алла Миколаївна...

Фото Г. Оберської

Перше, що вражає у приміщенні фонду, — церква. Справжнісінька церква з усіма необхідними атрибутами: чудовими іконами, притвором, запаленими свічками, сповідальницею, дарохранительницею... А головне — зі справжньою тишею і особливою атмосферою храму, в якому порядкує отець Володимир.

Я не втримався запитати про конфесійну приналежність його приходу. Отець Володимир весело стрільнув очима і спокійно пояснив: “Ми — українська церква”. І додав: “У кожному разі, до Московського патріархату не маємо жодного відношення”.

ДОБРІ СПРАВИ

— *Пані Алло, нині всі всіх вчать... А чим таким особливим відрізняється навчання, що його організовує Ваш фонд “Українська Родина”?*

— По-перше, тим, що ми вчимо на безкоштовній основі; причому вчимо тих, хто не має жодної можливості знайти кошти на найнеобхідніше. Щоправда, на ті невеликі гроші, що зібрані як благодійні пожертви, ми не можемо дати забагато для дітей, котрі перебувають в інтернатах. Наш мінімум: інформатика, ділова англійська, комп’ютер для користувачів.

Окрім того, здійснюється програма “Школа лідерства” для дітей у віці 5—17 років. Це досить об’ємний комплекс дисциплін, вивчення яких допомагає дитині стати на тверді ноги в процесі підготовки до дорослого життя.

— *“Школа лідерства” призначена спеціально для дітей з інтернатів?*

— Ні, це одна зі спеціальних загальноосвітніх програм, так само, як програма “Українські студії”. Натомість для вихованців дитячих будинків і шкіл-інтернатів ми виконуємо особливу освітньо-виховну програму “Виховання особистості, зорієнтованої на здоровий спосіб життя”. Цією програмою ми охопили школи-інтернати №№ 7, 9, і 11 Голосіївського району Києва, інтернати для сиріт у Новоград-Волинському і Бучі.

«МИ НАЗИВАЄМО ЇХ ТРЕНЕРАМИ...»

Алла Михайлівна МИХАЙЛИЧЕНКО — директор освітніх програм.

— *А чому Ви взяли під опіку саме ці київські інтернати?*

— Це спеціалізовані заклади, де перебувають діти з конкретними порушеннями: вадами зору, мови, затримкою у розвитку.

— *Ця специфічна категорія дітей, а надто в наш складний час, мабуть, потребує якихось специфічних підходів у вихованні?*

— Передусім, ми робимо акцент на випереджуючих заходах. Розуміємо, що саме діти з певними вадами мають менше можливостей захистити себе від шкідливих впливів суспільного середови-

ща, зокрема від шкідливих звичок, таких як вживання алкоголю, тютюнопаління, наркоманія. Ми працювали не лише з дітьми, а й із вихователями, щоб спільними зусиллями створити необхідний психологічний фундамент для усвідомлення дітьми необхідності здорового способу життя. До цієї роботи залучили також волонтерів зі “Школи рівних можливостей”.

— *Тобто, в процесі наочання підлітків Ви водночас готували майбутніх опікунів?*

— Це один із наших принципів: з дітьми, котрі мають вади або залишилися без батьківської опіки, повинні співпрацювати не лише педагоги, а й товариші-підлітки, які мають певний рівень свідомості, відповідальності і пройшли певну підготовку. У дитячих будинках вони беруть на себе ті самі функції, які у звичайних родинах виконують старші брати або сестри.

— *Але ж цими “старшими братами” мають бути здорові діти...*

— Саме так. Вони практично або майже здорові (наприклад, мають незначні відхилення зору), або потрапили до інтернату не через вади, а з якихось інших причин.

— *І скільки таких опікунів для їхніх однолітків Ви вже підготували?*

— Ми називаємо їх тренерами. Знаєте, як от у деяких спортивних командах — граючий тренер. Він сам добре грає, подає приклад для інших і навчає їх цьому вмінню. Упродовж двох останніх років ми вже підготували понад 150 таких тренерів-опікунів.

— *А Ви вже помітили якийсь більш-менш чіткий, конкретний результат такого навчання?*

— Звичайно, бо ми вчили дітей, як треба свідомо, чітко і впевнено говорити НІ, коли пропонують запалити цигарку, випити, вколоти... Тобто ми вчили, яким чином хлопець чи дівчина у певні моменти мають поставити себе в позицію вільної, незалежно мислячої і відповідальної людини. Ми враховуємо, що молода людина часом знаходиться у суперечливій ситуації: з одного боку — не може, як прямолінійно визначають підлітки, “зрадити” своїх товаришів або бути “білою вороною”; а водночас має не зрадити себе, своєї чистоти, власної гідності, своєї правди, правди вільної людини. Ми вчимо дитину, молоду людину бути впевненою, берегти честь, спираючись на власні переконання.

— *Чи Ваші старання вже викликали якісь позитивні зміни у поведінці вихованців?*

— Про якісь конкретні випад-

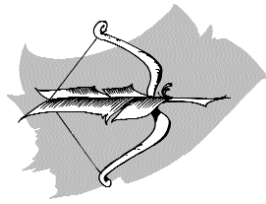
ки, опираючись на безпосередні контакти з дітьми, я вам не можу сказати, але їх вихователі нам розповідають, що діти дуже задоволені такими тренінгами і стверджують, що відтепер вони зможуть сказати НІ із впевненістю й усвідомленням наслідків. Між іншим, про це учні писали у своїх шкільних творах. Ці діти вже зможуть постояти за себе в цьому складному житті.

— *У роботі з дітьми Ви використовували якісь особливі методи?*

— Звичайно. Крім вихователів і тренерів із дітьми працювали психологи й педагоги художньої праці. Діти розкривалися не лише в малюванні. А для зміцнення внутрішньої гармонії дитини велику роботу проводили хореограф, логопед, інші фахівці...

Неможливо розповісти про всі важливі, корисні й цікаві справи, що їх виконує благодійний фонд “Українська Родина”. Фонд, у приміщенні якого всі стіни обвішані оригінальними творами друзів, симпатиків і талановитих дітей — вишивка, малюнки, картини, гобелени, ікони...

Ці твори — чи не найпереконливіше свідчення того, що благодійність породжує естафету добрих справ і піднімає хвилю надії на краще майбутнє, яке справді буде світлим.

...Дійство розпочалося за всіма законами любительського детективу: неочікуваність, несподіваність, недоречність. Трапилося це першого травня 2004 року, між дев'ятою й десятою ранку. Біля скверика, що по вулиці Олеса Гончара, 556, зненацька загальмувала кавалькада "іномарок" представницького класу й декілька "рафіків". Коли з останніх почали спритно вискакувати міліціонери й оточили скверик, а з приміщення Міністерства з надзвичайних ситуацій (з тилу!) підтяглися юнаки в червоних беретах, двійко бабусь-кульбабок заціпеніли на лавочці біля дитячого майданчика, а на балконах письменницького будинку, що навпроти, завмерло кілька жінок, що поливали квіти. Можливо, їм здалося, що в їхньому улюбленому скверіку розгортається якась військова операція — продумана і небезпечна, адже переважна більшість мешканців цього мікрорайону подалася за місто. Бог милував від пострілів і погоні, — натомість з іномарок поважно повиходили дорідні чоловіки з мобілками, обмінялися поцілунками і, перемовляючись із кимось невидимим за допомогою мобільного зв'язку, попрямували до розкішних юнolisних кушів.

Доки хлопці в червоних беретах та юнаки послушницького вигляду розстеляли на свіжій траві килимову доріжку та встановлювали столи, чоловіки в куцах повдягали на себе ризи і перетворилися на священиків. Бабусі, вражені таким невимушеним виконанням ритуалу "облачення", зважилися підійти ближче, аж тут прибула найголовніша машина, з якої вийшов сам Митрополит. Його вітали ті, чий вигляд дав зрозуміти: влада, і немала.

Почався обряд освячення. Під співі послушницького хору "червоні берети" закопали хреста, поставили оградку, від чого споруда набула вигляду могилики.

"У столиці діють біля трьох церков та молитовних домів, починається будівництво двадцяти п'яти, а на черзі — релігійні громади, які також лягають на будівництві культових споруд", — повідомляють у прес-офісі головного архітектора Києва Василя Козака. Присяжнюк та начальник Головного управління з питань внутрішньої політики держадміністрації Олександр Петик.

Для того, аби спорудити храм, релігійна організація мусить зібрати відповідні документи й погодити з владою місце розташування майбутнього собору. Тобто, — в чиновницьких кабінетах вирішують: бути чи не бути храму там, куди вказує перст громади, яка, зазвичай, нараховує десяток людей. А тим сотням і тисячам киян, які мешкають довкола обраного місця, залишається лише змиритися, щоб згодом, коли культову споруду вивершать, або стати її прихожанином, або ходити до свого, раніше обраного, храму.

Наші читачі-кияни стурбовано зауважили, що релігійні громади все частіше обирають під будівельні майданчики парки і сквери, знищуючи зелені зони в давно забудованих районах міста, і в його центрі зокрема. Чомусь пастирі душ людських не поспішають на околиці столиці, а намагаються нагледіти ту земельку, що в особливій ціні, та ще й давно обітована...

Особливо дивно, коли такого місця шукають церковні громади, які вже мають де задовольняти свої релігійні потреби. Ось скажімо, в Ботанічному саду, 18 містяться релігійна громада УПЦ парафії храму Рівноапостольного Великого князя Володимира (настоятель — священник о. Андрій Миткалик). Уподобала ця громада чудовий скверик по вул. Олеса Гончара, 556 (там, де унікальний столітній фонтан!). І Київська міська рада (VI сесія XXIV скликання) рішенням за № 121—3/995 передала в довгострокову оренду на 25 років земельну ділянку площею 0,10 га "для будівництва, експлуатації та обслуговування храму" в Шевченківському районі "за рахунок земель міської забудови" (!!).

Чи то ніхто з депутатів Київської ради не бував на вулиці О. Гончара, 556, чи аж занадто вони перейняли ідеєю довести число храмів до рекордного кількісного показника, але забули народні обранці,

ХРАМ... ПОПЕРЕК ДОРОГИ ДО ХРАМУ?

Нині хрест охороняє міліція...

Столітній фонтан приречено?

Фото Г. Оберського

що Чкаловський скверик — єдиний зелений куточок для відпочинку мешканців району з інтенсивним вуличним рухом. (Чомусь вибір церкви і влади не впав на платну автостоянку, що міститься дещо вище на цій вулиці). Власне, думки мешканців ніхто й не питав, так само, як і не зауважили представники міськради, що поруч уже діють кафедральний Собор Святого Володимира, Михайлівський собор, зовсім недалеко — монастир та кілька церков, що обслуговують громади різних конфесій. Чому Київська міська рада не подумала про те, що столітній фонтан, який, безперечно, належить до культурної спадщини, пам'ятник льотчику Валерію Чкалову, садові скульптури, унікальні дерева, дитячий майданчик будуть фактично знищені будівельними роботами, прокладанням інженерних мереж і споруд? І взагалі — чи мають право ті, що представляють владу різних рівнів, зневажати думку і волю тих, що їх обирали? Понад п'ятсот мешканців навко-

лишніх будинків підписали колективного листа, з яким звернулися до Адміністрації Президента, міського голови О. Омельченка, — але, здається, справа вирішиться на рівні районного земельного порядника, який чомусь особливо наполягає на спорудженні храму "тут і тепер". Уже відоме й ім'я архітектора майбутньої споруди — це Микола Жариков, той самий, що обіймав колись посаду головного архітектора столиці й набував багато чого, а наразі хоче увічнитися як будівничий храму князя Володимира.

Кому ж, як не йому, розуміти, що в унікальний історико-архітектурний ансамбль, котрий склався впродовж сторіч, — "Ольжинський університет" (нині тут Міністерство з надзвичайних ситуацій), Інститут геології, сквер з фонтаном — пропонується ним чотирибанна церква не вписується? Але гроші, які вже напотокові тримають Торгова палата (спонсор Московського патріархату) та УПЦ, мабуть, приглушили його

відповідальність та відчуття прекрасного. Більш того, Микола Жариков переконаний, що, оскільки поруч встановлений пам'ятник Олесю Гончару, перу якого належить "Собор", його власний витвір буде дуже доречним, бо, як він сам висловився, "він сидітиме й дивитиметься на храм" (!). А тепер, шановні читачі-кияни, уявіть "гармонію духу", що буває в сучасному храмобудівництві: Міністерство, покликане гасити надзвичайні ситуації, а не створювати їх, Інститут геології, нова споруда міської прокуратури, фонтан, залишки дитячого майданчика і скверика, споневажені скульптури... Не залишилися осторонь і всечесні отці: за підписом священника Андрія Миткалика та невідомого письменника Євгена Карпова мешканці будинків отримали листівку, в якій запевняється, що автори — "патріоти нашого міста-парку" "проти життя серед сутолоки офісів", "занепаду духовних цінностей", які руйнують "наші слов'янські історичні підвалини

ДУМКИ ВГОЛОС

життя" (тут і далі зберігаємо стиль листа). Та суть звернення, либонь, ось у цих рядках:

"СХАМЕНЕМОСЯ, ЛЮДИ! у скверіку по вул. О. Гончара, 556 Міська рада дозволила будівництво церкви-каплиці на честь Рівноапостольного князя Володимира, а ми здимаємо галас — а де вигулювати песиків, а де дітям гуляти; вже діють групи протесту, стращають бабусь і матерів з дітьми. Страшають знищенням скверу — тож зверніться до міськради, Церковної громади і вам роз'яснять, що: наземна площа храма-каплиці, згідно затвердженого проекту, займає 192 м² з 1025 м² "Письменницького садику", 2—3 дерева на місці забудови парафії храму зобов'язуються насадити у скверіку".

І далі:

"Ви, Ваші діти, сім'ї, робітники, службовці будуть відвідувати цей історично відновлений, що існував у стінах Київського університету, храм-каплицю, який стане місцем духовної радості, відпочинку та преображення душі, змістовно і лаконічно буде вписуватись у при-охоронну зону парку — зеленого оазис району стане місцем не тільки телесної, а й духовної радості". (Ось така грамота!)

Храм існував "у стінах

а й місце

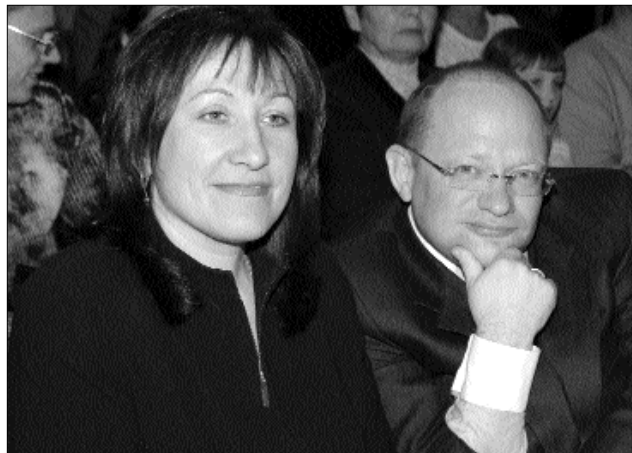
захисники підвалини, не говорячи про правду, яка полягає ще й ось у чому: УПЦ (Московський патріархат) нині успішно скуповує вартісні землі в центрі Києва, і шкода, що Київська міськрада не задумується, чим це обернеться для столиці. А поки що очевидно, що храм на честь Рівноапостольного Великого князя Володимира хочуть поставити на дорозі до Володимирського, Михайлівського соборів, які належать Київському патріархату...

Дивує, м'яко кажучи, поспішність і таємничість першотравневого дійства московської Церкви: як стало відомо, будівництво не узгоджене ні з екологічними, ні з санітарними службами, ні з головним архітектором Києва, ні з громадською радою містобудування. Як повідомив головний землевпорядник Шевченківського району Л. Чемерський, "порядок будівництва житлового будинку, дотримання санітарних та екологічних норм буде визначено проектом організації будівництва житлового будинку, який погоджується відповідними службами міста та проходить експертизу в Київській міській службі Української державної інвестиційної експертизи "Київдержекспертиза".

І ще, суто мирське спостереження: день Рівноапостольного князя Володимира — 28 липня. Першого травня, як відомо, — перреддень Вальпургієвої ночі (шашабаш відьом на Лисій горі)...

Але — чия б то затія не була, які б сили за нею не стояли, храм зводять тоді, коли він бажаний, коли виріс у серцях людей, а не в хитрих розрахунках на протистояння, руйнацію, уязвління багатьох людей. Словом, — не жадай скверика ближніх твоїх, люби кожне дерево і квітку, і любов ця буде освячена Божою благодаттю...

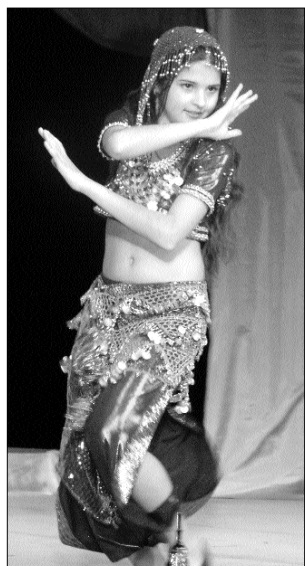
• Любо́в ГОЛОТА

Лідія Лісімова та Ігор Баран

У пору, коли травень у квітчані шалі вулиці прибрал, столичний академічний Театр драми і комедії на Лівому березі Дніпра приймав гостей і учасників світлої події. Вже у вагоні метро, що віз на лівий берег пасажирів, панувала атмосфера свята. Привертала увагу зграйка дівчаток, які урочисто й зачаровано несли свої вибагливі зачіски, що виділялися з буденного наговпу пасажирів. І втомлені обличчя розквітали посмішками. Заклопотаність мам, що супроводжували своїх принцес, як і поведінка самих красунечок, свідчили про одне: для них цей день — особливий, можливо, — вперше такий особливий, бо вже ввечері може статися, що саме їхня дівчинка стане міс... якогось рангу. Другий міський дитячий фестиваль "Світ талантів Києва-2004" зібрав найсміливіших, найвродливіших і, звичайно ж, найталановитіших. Цього вечора відбулося гала-шоу, основою сценарію якого, за словами організаторів, "стала казка з цирковими елементами про колесо дитячих мрій, до здійснення яких прагнуть не лише дорослі, а й діти. Воно було побудоване на розмові дітей з вічним атрибутом дитинства — клоунами".

Як і годиться, почали з урочистостей. Від гостей та членів високоповажного журі всі присутні почули імена спонсорів та організаторів, привітання від мера міста Олександра Омельченка. Оголосили і членів високоповажного журі конкурсу. Голова — Сергій Матяш (Президент Міжнародного дитячого фестивалю "Світ талантів", Президент Національного комітету "Міс Україна", директор програм "Міс Світу" і "Міс Всесвіт" в Україні),

Індійський танок від Валерії Сочивець

Маленька міс Аліса Ржавська

Маленька міс глядацьких симпатій Марія Сербук

співголова — народний артист України, композитор Олександр Злотник. Члени журі: Президент "Української страхової компанії", що виступила спонсором фестивалю, — Ігор Баран; лауреат міжнародних премій, член спілки дизайнерів України, голова асоціації карикатуристів, автор емблеми фестивалю "Світ талантів" — Костянтин Казанчев; Тетяна Островерх (лауреат міжнародних конкурсів та фестивалів, дипломант 5 Міжнародного конкурсу артистів балету та балетмейстерів імені Сержа Лифаря, балетмейстер-постановник); Юна міс Україна-2003 — Анастасія Ружина; директор компанії "Медіум ТВ" Рустам Раупов та інші вирішили, що серед усіх учасни-

Шоу талантів

ЯК СТАТИ МІС І МІСТЕРОМ У ДИТИНСТВІ

ків немає жодного, хто не гідний відзнаки та подарунків. А після закінчення фестивалю на сцену винесли стільки подарунків, що не лише дитячі очі розбігалися, загоралися промінням щастя і радості, а й дорослі ледве спромоглися витримати їх. Атмосфера загального щастя та щирої радості є головною ознакою події, яку мудрі дорослі час від часу влаштовують нашим талановитим дітям. А вони ж такі цього заслуговують, бо працюють, намагаються бути найкращими. З таких дітей, незалежно від їхньої подальшої долі та вибору професії, виростають гідні особистості. Заради цього варто звернути на них увагу, а іноді навіть попестити трохи щедрістю.

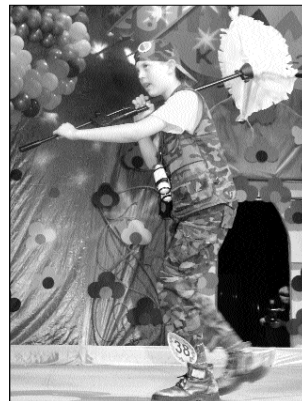
Оголошення імен переможців — мить, яка стискає серця не лише дітей, але й дорослих. Тут пристрасті виривають ще довго після закінчення самої події. Завжди є ті, кому здається, що не так усе й справедливо, бо... свої діти, природно, здаються найкращими. А найкращими стали Аліна Свінтицька та Сергій Лашченко — Юна міс

Щаслива мить — оголошення переможців

Києва-2004 та Юний містер-2004 року. Конкурс художників "Світ фантазій", виграли Анастасія Замула (Гран-прі) та Христина Сивенко (Перша премія). А ще титуловані Принцесами у номінації Міс (молодша група 5—7 років) — Дарія Шкодін (Перша Принцеса Києва-2004) та Тетяна Васильєва (Друга Принцеса Києва-2004). Маленькою міс Києва оголошено Марію Богданову. У старшій групі (8—10 років) також у номінації Маленька міс Принцесами стали Анастасія Горбачова та Поліна Снісаренко, а Сочивець Валерія — Маленькою міс Києва-2004. У конкурсі вокалістів старшої вікової категорії перемогла Наталя Круць, а другою стала Сабіна Гагієва, яка виконала пісню про Азербайджан українською мовою. І тут хочеться зауважити, що маленька азербайджанка чи не єдина співала українською, а майже всі учасники конкурсу вокаліс-

тів співали дуже слабенькі й сіренькі пісеньки російською. Серед вокалістів виділявся Сергій Ємець, лауреат третьої премії дитячого "Пісенного вернісажу", який виконав пісню "Про матір" на слова своєї ж матері, але його чомусь не визнали кращим... Неможливо перерахувати відразу всіх переможців та чарівні титули, якими вони були нагороджені. Єдине, що є показовим, — це наявність великої кількості унікальних і талановитих дітей, які живуть у столиці. І не випадково на цьому фестивалі з'явилася і не змогла залишити його до самого завершення дійства Ганна Василівна Бубнова — депутат, Президент Міжнародного благодійного фонду "Святої Марії", активна громадська діячка і, перш за все, — жінка зі світлою та доброю душею, яка дуже багато допомагає тим, хто потребує її опіки. Її слова привітання були особливими, бо

Артур Охріменко — реп лідер фестивалю

Коштовні подарунки від "Ювелірсервіс"

Маленька міс глядацьких симпатій Поліна Кирпач

вона живе проблемами дітей щодня. Це — потреба її душі й розуму, секрет її молодості та привітності.

Серед учасників яскраво виділявся ансамбль сучасної хореографії "Фламінго". І хочеться пригадати слова віце-президента Міжнародного дитячого фестивалю "Світ талантів" Лідії Лісімової: "Я щиро вдячна, що може завдяки вам знову поринути в море яскравих фарб країни дитинства!" Вони співзвучні з почуттями всіх, хто мав щастя побувати на цьому чарівному й досить щедрому святі.

Свято дитячих талантів у Києві стало лише початком яскравого проекту, який незабаром збагатиться фарбами талантів, що проживають у різних регіонах України, і стане Всеукраїнським. Організатори планують провести й Міжнародний "Світ талантів" у Туреччині.

● **Лариса БЕЗСМЕРТНА**
Фото Ганни ОБОРСЬКОЇ

P.S. Від редакції. Принцеса, міс, юний містер... А де ж наші типові українські слова: паняночка, панночка? Чим, скажімо, "юний козак" поступається "містерові"? Шляхетність завжди ексклюзивна, і про це мали б пам'ятати дорослі організатори заходів, шукаючи аналогів не в зарубіжжі, а вдома...

СЛОВО Просвіти

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Головний редактор Любов Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редколегія: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан, А. Погрібний, О. Пономарів, І. Ющук.
Комп'ютерна верстка: Ірина Шевчук.

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001.
Тел./факс 228-01-30. E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://www.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.
Видруковано з готових фотоформ на комбінаті

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

УКРАЇНСЬКЕ — ФРАНЦУЗЬКОЮ

TERRA INCOGNITA

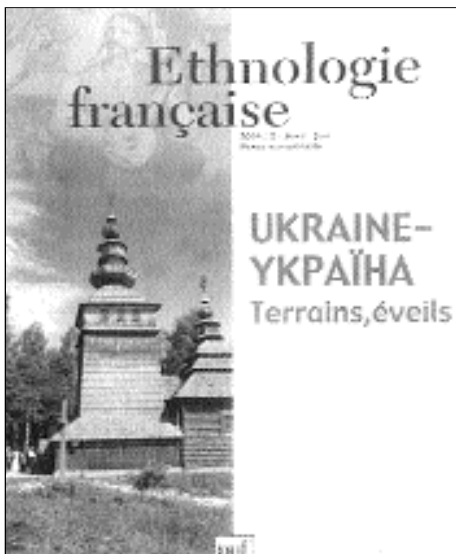
Яким чином можна найкраще пізнати душу країни? Сучасні держави налагоджують політичні та економічні зв'язки, кордони стають прозорішими, всі об'єднуються в різноманітні союзи. Здається, що чимраз менше залишається відмінностей між країнами у великому уніфікованому світі... Та в кожного народу залишається величезний пласт традиційної культури — саме той, який підкреслює унікальність кожної нації та допомагає зрозуміти її неповторний менталітет.

Ознайомитися з давньою та багатою традиційною культурою України тепер матимуть змогу і французькі читачі. Часопис "Французька етнологія" повністю присвятив Україні свій останній випуск (№ 2, квітень—червень), презентація якого відбулася в рамках "Французької весни в Україні". Представляв часопис його головний редактор, Жан Кюїзенє. Він — непересічна особистість і науковець, викладач філософії, доктор філологічних наук, почав займатися етнологією ще з 50-х років. Свої перші польові дослідження проводив у Тунісі. Згодом працював у Національному центрі наукових досліджень, де очолив середземноморську програму досліджень. Потім — керував новим Національним музеєм народних мистецтв і традицій та спорідненим із ним Цен-

тром французької етнології. З 70-х рр. почав дослідження родинних відносин та пов'язаних із ними традицій Карпатського регіону, багато бував у Румунії. І ці спостереження, зібрані французьким етнологом за 30 років, представлені у книзі "Пам'ять Карпат", яка щойно вийшла українською мовою у львівському видавництві "Ахілл".

Науковий журнал "Французька етнологія" видається з 1971 року (створений на базі часопису "Мистецтво"). Виходить він 4 рази на рік, зазвичай три номери готуються як тематичні випуски, а четвертий присвячений одній із європейських країн. Основна тематика "Французької етнології" — висвітлення не тільки культурних, а й соціальних аспектів, також робиться наголос на історичних питаннях. Французька етнологія не відстає від часу — крім паперового видання, має інтернет-сервер, де зберігаються архіви та доповнення до опублікованих матеріалів.

"Французька етнологія" у своїх публікаціях неодноразово зверталася до країн східної Європи — вже виходили тематичні номери, присвячені Румунії, Росії, Болгарії. Нині черга дійшла і до України. Важливим є те, що статті, які репрезентують Україну, написані нашими науковцями, тобто, це погляд зсередини, а не ззовні. Матеріали загалом присвячені культурним традиціям народу. Серед них: етнологічні дослідження в кон-

тексті історії України, сімейні обряди, церковна і традиційна архітектура, особливості національного костюма. Присутні також теми соціально-історичного спрямування — зокрема голод в Україні 1932—33 років, народні надбання після Другої світової війни, етнологічні музеї в Україні тощо. Джерело народної культури — життєдайне і невичерпне. Це розуміють у Франції. Було б добре, якби зрозуміли і в нас...

АВАНСЦЕНА

НАШ СВІТ

Сміливість мистецького експерименту — в поєднанні непокінченого. Компоненти, які нібито не перетинаються в мистецькому просторі, разом можуть дати несподіваний ефект. Театр і цирк... Схрестити — неможливо? Виявляється, може вирости неординарний гібрид, і приклад цього — французький цирковий театр "Єдиноріг" (заснований у 1986 р.) із м. Лілля. Протягом квітня (у рамках днів культури Франції) він представив у різних містах України свою виставу "Ярмарковий звірінець" (ідея — Клер Данкуан, Сержа Багдасаряна та Патріка Сміта).

Для ознайомлення українського глядача з французьким театром спеціально було вибрано виставу без слів (отже, вона не потребує перекладу та буде зрозумілою всім). Акцент робиться на візуальному ряді, тому текст не стає на заваді розумінню дійства. Особливістю такого візуального театру є використання масок та матеріальних об'єктів, з якими відбувається гра на сцені. Отож, і ностальгії за текстом немає, оскільки він замінюється об'єктом (у виставі це — механічні фантастичні тварини). Різноманітні емоції передаються через тіло, пластику акторів. І слово, яке не завжди здатне виразити всю гаму почуттів, виявляється зовсім неважливим (до того ж і склад театру — інтернаціональний). А якщо ще й врахувати, що театр гастролював багатьма європейськими країнами (зокрема побував у Бельгії, Швейцарії, Норвегії, Іспанії, Німеччині), то стає зрозумілим, що такий підхід значно полегшує сприймання вистави глядачами з інших країн.

ДЖАЗ І БАНДУРА

Сільвен Бюф

Шарм джазу — в його непередбачуваності, алхімічному чаклунстві звуків. Неповторна

комбінація нот у музичному еліксірі — і щоразу створення нової гармонії. Так само і джазові музиканти можуть збиратися яким завгодно складом і, підхоплюючи естафету імпровізації, вести бесіду мовою музики. Цього квітня джазова "розмова", яку мали змогу почути в наших містах, відбулася між французькими та українськими музикантами: в рамках "Французької весни" було представлено проект "Париж—Київ Експрес", який об'єднав колектив "Октовоїс" і п'ятьох українських джазових (духові інструменти) виконавців.

Ансамбль "Октовоїс" було створено в березні 2001 року. Його засновник, саксофоніст Сільвен Бюф, вважається одним із найталановитіших композиторів-виконавців на сучасній французькій сцені, зокрема в 1995 році він отримав премію

ім. Джанго Ренарта як найкращий музикант року в Франції. Нещодавно йому також було присуджено першу премію конкурсу "Перемоги в музиці" в номінації "Новий талант джазу". Колектив "Октовоїс" — формація, де втілюються прагнення Бюфа удосконалити оригінальну манеру виконання і віднайти нові мистецькі форми. Ансамбль складається з інструментального тріо (саксофон, орган, ударні) та вокального квінтету. Тому в музиці "Октовоїс" гармонійно поєднуються інструментальні та вокальні імпровізації.

У кожній композиції, яка прозвучала під час концерту, — щоразу нове поєднання інструментів і вокалу в різних пропорціях. Тому наступна тема абсолютно не схожа на попередню. Це чимось нагадує пошук нового кольору, коли на палітрі змішуються декілька фарб, поки не буде віднайдено нову барву, яка й додасть картині свіжий штрих. Ось так, чаклуючи над звуками,

МУЗИЧНИЙ ЕКСПРЕС

французькі та українські виконавці творили перед слухачами нову експресивну музичну картину. А поряд з інструментами, які віддавна використовуються в джазі, несподівано зазвучала бандура. Виявляється і це можливо — плавний кришталевий звук струн на тлі синкопованих ритмів. Несподіваний контраст, що додав ще більшої вишуканості композиціям. Колись бандура вже побувала в ролі джазового інструменту — варто згадати спільний запис американського гітариста Ела ді Меоли і нашого бандуриста Романа Гриньківа. Щоправда, тоді бандура грала в дуєті зі "спорідненим" струнним інструментом. А тут — опинилася у компанії духових. Та джаз завжди відкритий для експериментів і цікавих знахідок. І можливо тому так легко й невимушено проходив музичний діалог виконавців із двох різних країн.

А ОСЬ І ЖІНКИ!

Жюдїт Кюртаг. "Вартові"

Сучасна жінка в мистецтві. Яка вона? Ніжна й чутлива, чи навпаки — зухвала та категорична? А може, все це в ній дивовижним чином поєднується? Дізнатися, якою є французька жінка-мистець, зміг і український глядач. Панораму арт-пошуків "слабкої" статі представляла

виставка десяти французьких мисткинь "Де жінки?", що експонувалася в Центрі сучасного мистецтва в Києві.

Як відомо, жінки завжди слідували за модою. А особливо французькі. Нові віяння, екстравагантність чи навіть епатажність — саме те, що потрібно,

щоб відчувати себе попереду часу. Мабуть, це відбувається і на мистецтві. У малюнках, фотографіях, відео, інсталяціях, представлених на виставці, — модні тенденції в сучасному західному мистецтві. Чи навіть, скоріше, в технологіях. Бо ж мистецтво нині твориться великою мірою завдяки комп'ютерам і різноманітним цифровим винаходам. Варто освоїти всі ці витвори цивілізації — й можна впевнено разом із технологічним помічником щось сконструювати. Це й зрозуміло: час диктує нові засоби самовираження. Кожній добі — своє мистецьке обличчя...

Та поза тим, переглядаючи сучасні витвори, відчуваєш ностальгію за старим "живим" мистецтвом. Ось і на виставці не було, наприклад, живопису (окрім двох картин, які важко до нього віднести). Навіть здається, що поступово зникає безпосередній акт творення руками... Це чимось схоже на сучасний епісто-

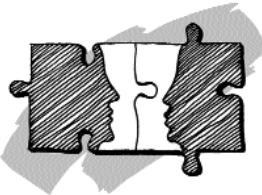
ВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

лярний жанр — нині зручно обмінюватися листами через електронну пошту, але в цих посланнях не видно почерку, власної манери письма людини. Так і в сучасних "технологічних" витворах мистецтва — не відчувається неповторного почерку особистості. Чи це не означає, що акт творення відчужується від свого творця?...

А що з тематикою? Попри відмінність у зображальних засобах та об'єктах відтворення, виникає відчуття, що спільним для всіх експонованих творів є відстороненість, навіть байдужий погляд на речі та світ загалом. Але, можливо, таке мистецтво найкраще відображає сучасний стан суспільства — великі міста, напружений темп життя, високі технології, безліч нових засобів зв'язку — і безмежна самотність людини серед виру життя...

Що ж це за чудернацька тварина — "Єдиноріг"? Циркове тут виражене театральними засобами, а театральне — цирковими. Тобто, з одного боку, наявна театральна умовність дійства, певна "гра" у цирк, з іншого боку — немає сюжету як такого, а вистава складається ніби з окремих циркових виступів. Хоча цілком цирковими їх назвати складно, адже під керівництвом персонажів у масках виступають механічні "дресировані" тварини. На сцені розгортається химерний ігровий діалог двох видів мистецтва... Зрештою, такий театр, за словами його творців, більшою мірою навіть не цирковий, а ярмарковий, чимось нагадує балаганні вистави мандрівних артистів минулих століть (якщо не брати до уваги механічні об'єкти). Ось така виходить іронічна "клоунадна" гра і в цирк, і в театр одночасно. Гра, яка подобається дітям (які безпосередньо сприймають кумедні номери) і дорослим (що з цікавістю спостерігають за винахідливими та оригінальними ідеями). Колись класик сказав, що весь світ — театр, а всі ми в ньому — актори. Для сьогоденного часу, здається, більше пасує інший вислів: увесь світ — цирк, балаган. А хто ми в ньому?

● Сторінку підготувала Катерина ТАРЧЕВСЬКА

ЗАРОБИТИ НА МАЙБУТНЄ ВТРАЧЕНИМ СЬОГОДНІ

ДУМКИ ВГОЛОС

І все ж таки Вона “крутиться”...

Коли великий Галілей виголошував свою знамениту сентенцію, він ще не знав про українську жінку кінця XX — початку XXI століття. Чия заробітчанська орбіта — то не лише аппенінський “чобіток”.

Нелегальним трудівницям з України присвячені кілометри газетних шпальт і сотні зворушливих промов (у тому числі й передвиборчих) у виконанні високих посадовців. Сто відсотків гарантії, що вітчизняні кіношники наразі таємно від громадськості знімають такий собі серіал “Бідна Оксана”. Про долю співгромадянки, яка поїхала за кордон за довгим євро. До теми заробітчанства дружин і матерів країна звикла так само швидко, як і до інших соціальних лих: хронічної невивплати зарплати чи безпритульних дітей на вулицях. Може, й тому, що і те, й інше має безпосередній зв'язок із сучасною трудовою міграцією.

Сьогоднішні тривожні наслідки можуть виявитися катастрофічними завтра. Різкий стрибок дитячого і молодіжного алкоголізму та злочинності, надто в західних регіонах України, пов'язують саме з відсутністю батьківського догляду за дітьми. Поки українські неньки переймаються чужими нащадками, десь під Ліссабоном чи Міланом, їхні сини й

доньки залишаються сам на сам із спокусами дорослого життя. Бо мами заробляють дітям на майбутнє ціною їхнього дуже невлаштованого сьогодні.

Явище закордонного заробітчанства набуло масового характеру. У моєму рідному райцентрі Чортків, що на Тернопільщині, шукачів роботи в Західній Європі ще якісь дватри роки тому можна було порахувати кількома сотнями (у місті — 40000 мешканців). Тепер рахунок іде тисячами. Днями приголомшили одразу кількома новинами: виявляється, одна з моїх далеких родичок уже два роки миє посуд на чийсь віллі в Іспанії; висококваліфікована лікар-хірург, розмінюючи шостий десяток, працювала в халаті по-коївкою в Парижі; з Португалії щойно привезли труну з 31-річним земляком. Туди ж зібралася 42-річна знайома вчителька — працювати прибиральницею в барі.

Все ж таки вони “крутяться”, — вітаючи від рідних злиднів на негостинний для нелегалів Захід. Після поневірянь і принижень,

знаходячи більш-менш стабільний заробіток, втрачаючи здоров'я і нерідко — життя. Трудова міграція вже має свою історію і свій фольклор. Навіть певний позитив — іноземці відзначають доволі високий культурний і освітній рівень українських арбайтерів. Що добре працює на зовнішній імідж країни, зіпсований її керівниками.

Й не вперше “відраджати” за кордон своїх громадян, яким не вперше дивувати світ працьовитістю. Аксіома про те, що народ, який забув свою історію, переживе її знову, справджується: якесь сторіччя тому українці так само масово вирушали на заробітки до Канади й Америки. І тепер велика Україна дуже шанує свою заоканську діаспору. Хтозна, як оцінюватимуть сьогоднішніх заробітчан у далекому майбутньому.

“Слово Просвіти” розпочинає цикл публікацій, присвячених темі новітнього українського заробітчанства.

•

Л. П.

ДОЛЯ

Глава сім'ї Іван каже, що якби не Італія, то жодна з доньок не мала б посагу і шлюбної сукні, а для старшої не вдалося б придбати квартири.

Спочатку на заробітки подалася Катерина, не знаючи й слова італійською, якою тепер вільно спілкується. Перші два тижні разом із кількома подругами ночували в Мілані просто неба — в парку й на вокзалі. У парку однієї ночі натерпілися страху — зі ставка саме вибралися на нічну прогулянку двійко водяних пацюків і рушили просто на Катерину. З кушів не вистрибнеш — поліція саме влаштувала облаву на “руссо”. Але і пацюки, й поліцейські жінки обминули. Наступних три тижні жили в монастирі домініканців. Співчутливі ченці допомогли Катерині та ще кільком десяткам заробітчанок з України: годували, навчали мови, знаходили роботу. Переважно — догляд за господарством. Теперішнім новоприбулим до Італії на допомогу ченців розраховувати

ФЕЛІЧИТА * ПО-ІТАЛІЙСЬКИ

Подружжя Гаврилюків — арбайтери зі стажем. На Сицилії працюють уже третій рік, загалом в Італії — шість років. За цей час вдома бували тричі — найдовша відпустка тривала два місяці. Саме встигли на весілля старшої доньки, тепер планують приїхати влітку на хрестини, які напевно співпадуть із одруженням її молодшої сестри.

не варто — ті не дуже поспішають її надавати, надто багато “гостей” із колишнього Союзу.

Катерина каже, що часу на депресію в неї не залишалося. Хоча були ностальгія, постійні прискіпування господарині й суворий робочий графік: підйом — о шостій, відбій — після півночі. Категорично заборонялося плакати: почервонілі від сліз очі ставали приводом для скандалу. Через півроку вона знайшла краще оплачувану роботу. Ще через рік до Італії поїхала разом із чоловіком, зараз працюють на фермі в літнього сицилійця: збирають і заготовляють оливки й помаранчі.

Робота, хоч і на свіжому повітрі, але зовсім не “мармелад у шоколаді”, як каже Іван. Якось носив ящики з фруктами, маючи температуру 38°, але обійшлося — не розхворівся.

— Усе залежить від того, як налаштуєшся. Коли ідеш і знаєш, що “нюни” розпускати не можна, ніяка халепа тебе не вхопить.

Халеп у Італії дві — карабінери й російсько-український рекет. Перші, як спіймають, то депортують додому. Другий — гірший: пограбують, поб'ють, можуть і вбити. Гаврилюки вже навчені, що таким-то поїздом додому краще не повертати-

ся — його контролюють “бички” із Запоріжжя. Так само небезпечно передавати в рідні краї клунки із подарунками чи грошима через водіїв мікроавтобусів, що возять туди-назад заробітчан.

— Жінка, було, сумку понесла та запізналася — “бусик” уже від'їхав, не отримали тоді наші ні італійських солодощів, ні 400 євро, схованих на дні. А якби встигла, все одно не отримали б — щойно водій від'їхав за місто, на авто напала банда своїх-таки виродеків, всі пакунки й сумки забрали, колеса порізали, водій до лікарні потрапив.

Під час якогось з Іванових повернень на Батьківщину на вулиці його зустрів директор заводу, Гаврилюк раніше там інженером працював. Директор просив повертатися — підприємство нарешті запрацювало.

— Я, було, подумав — може, й справді варто? Все ж таки вдома буду. Але Катерина схамнула: ти забув, як там по півроку без зарплати сидів?

Катерина й Іван нарешті отри-

мали “віта пермеццо” — дозвіл на життя в Італії. Зізнаються, що чужина все більше їх приваблює — не лише м'яким південним кліматом і розкішними середземноморськими краєвидами.

— Вдома мені вже й нудно якось, — каже Катерина. — Не вистачає сиру “моцарелла” на сніданок, усміхнених людей на вулицях і звертання “синьйора” в крамниці. Ні, не те головне. Часом я думаю, що це хтось спланував там, “нагорі”, що комусь вигідно, аби ми стали непотрібними в себе вдома. А якщо так, — чому б не пошукати дому ще де-інде? Після тижня-другого в Україні нетерпляче рахую дні до чергового від'їзду.

До Італії услід за батьками збирається молодша донька Гаврилюків — диплом випускниці педучилища не вселяє оптимізму на тлі тотального безробіття в райцентрі.

Прізвище героїв матеріалу змінено.

• Людмила ПУСТЕЛЬНИК
* Щастя (італ.)

ГОВОРЯТЬ ЦИФРИ

У січні 2002 року Західноукраїнський центр “Жіночі перспективи” розпочав опитування серед жінок, які виїхали з України на заробітки в Італію. Організацією досліджень керувала заступник голови Центру Марта Чумало.

До Італії було передано 500 анкет, із яких повернулося 441: опитано 375 жінок і 66 чоловіків. Найбільша частина з них виїхала до Італії з Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської областей. Це не обов'язково свідчить про те, що жінки з західних областей України частіше виїжджають за кордон. Оскільки інтерв'юер (пані Анна) сама родом зі Львова, під час опитування вона в першу чергу давала анкети своїм знайомим із західних областей.

Географічно картина жіночого заробітчанства є такою: Вінницька область — 2,4 %, Волинська — 2,67 %, Дніпропетровська — 2,4 %, Донецька — 1,07 %, Житомирська — 0,53 %, Закарпатська — 0,8 %, Запорізька — 1,33 %, Івано-Франківська — 8,8 %, Київська — 1,87 %, Кіровоградська — 0,27 %, Луганська — 0,8 %, Львівська — 31,73 %, Миколаївська — 1,07 %, Одеська — 0,27 %, Рівненська — 1,6 %, Тернопільська — 16,8 %, Харківська — 0,27 %, Херсонська — 0,8 %, Хмель-

СТАТИСТИКА ЗАРОБІТЧАНСТВА

У грудні 2001 року до Західноукраїнського центру “Жіночі перспективи” звернулася львів'янка Анна, що зараз перебуває в Італії на заробітках, із пропозицією якось допомогти Центру. Вона прочитала про роботу Центру в львівській газеті “Високий замок”, яка інколи “доходить до Італії”. Відтак вирішили провести соціологічне дослідження, щоб виявити причини й наслідки виїзду українських жінок за кордон, розробили анкету.

ницька — 8,0 %, Черкаська — 1,6 %, Чернігівська — 0,27 %, Чернівецька — 3,73 %, Крим — 0,53 %.

Окрім того, більше половини опитаних жінок (52,53 %) приїхали в Італію з обласних центрів, 20,27 % — з районних центрів, 2,67 % — із селищ міського типу і 6,13 % — із сіл. Це також може свідчити про те, що мешканки великих міст легше погоджуються відповідати на подібні анкети, а жінки із сіл та селищ більш “закриті”.

Найбільшу частину опитаних складають жінки від 36 до 45 років. Віковий розподіл має такий вигляд: 18—20 років — 0,27 %, 21—30 (чоловіки) — 15,47 %; 31—35 років — 12 %; 36—45 (чоловіки) — 36,27 %; 46—55 років — 32 %; 55 і старші — 3,73 %.

37,33 % опитаних мають вищу освіту, 37,07 % — середню спеціальну, 23,73 % — середню і 1,07 % — незакінчену вищу.

До виїзду в Італію 43,47 % жінок працювали на

рівні спеціалістів, 27,73 % — робітниками, 8,8 % були безробітними, студентами — 0,27 %, домогосподарками — 1,6 %, підприємцями — 1,33 %.

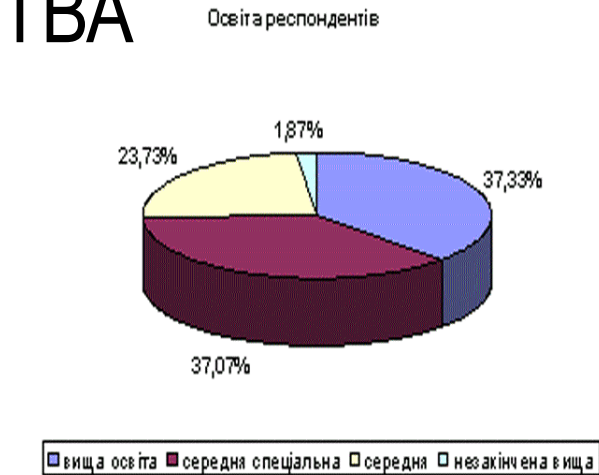
11,73 % опитаних в Україні працювали в галузі медицини, 10,93 % — у сфері обслуговування, 10,40 % респондентів — у торговельній сфері (в тому числі на ринку), 21,33 % — на виробництві, 11,47 % — у сфері освіти, 3,2 % — в органах державного управління.

Серед жінок, що заповнили анкети, більше половини одружених — 59,20 %, 20 % розлучених, 8,53 % — неодружених, 10,67 % — вдови.

28,53 % жінок мають по одній дитині, 46,67 % — по двоє дітей, 6,93 % залишили вдома по троє дітей, 0,8 % — чотири дитини і більше, у 6,13 % немає дітей.

Вік дітей: від 1 до 6 років — 5,33 %, 7—16 років — 32,53 %, 17—22 років — 34,13 %, 23—28 — 23,73 %, 28 та > 7,73 %.

Таким чином українські заробітчани в Італії репрезентують найбільш соціально активне і мобільне, переважно урбанізоване населення. Проблема масової нелегальної трудової міграції з України торкається не якихось окремих аспектів суспільних відносин в Україні чи певної категорії населення. Це — фактично доля цілого покоління. Усе різноманіття походження, вікових, соціальних груп, освітніх рівнів, спеціальностей і сфер зайнятості тих, хто не знайшов застосування своїм силам в Україні, в Італії нівелюється єдиним статусом — заробітчанина-нелегала й відповідними йому допоміжними, часто змінюваними роботами: прибирання (43,99 % опитаних), догляд за хворими, літніми людьми, дітьми (41,25 %), сільськогосподарські та будівельні роботи (2,80 %), робота в барі (1,58 %), погодинна робота (1,13 %). Під час перебування в Італії кожен заробітчанин змінив у середньому

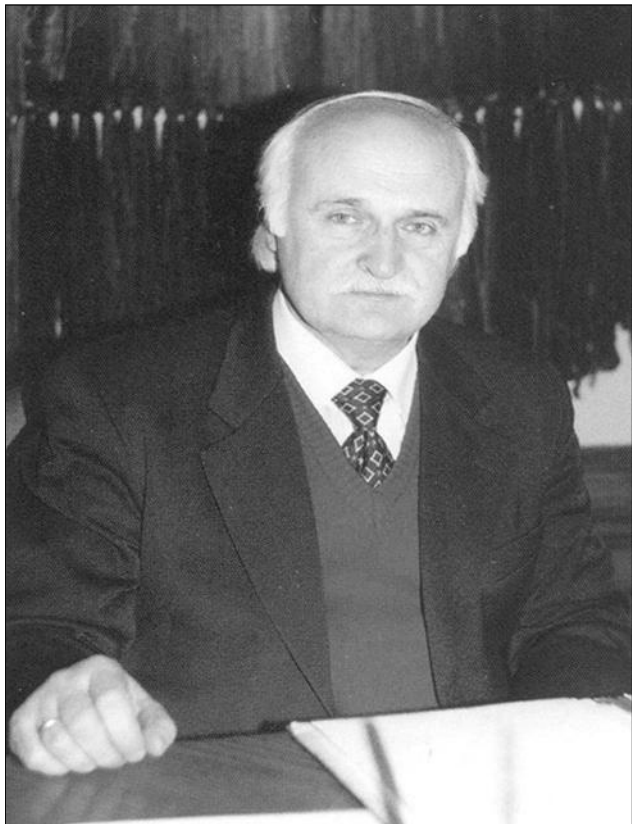
2—3 місця роботи. Оплата праці значно нижча за оплату аналогічної праці італійців.

Серед основних причин, що зумовили виїзд за кордон, були названі наступні: низька заробітна плата (53,87 %), потреба придбання житла (33,17 %), безробіття (32,27 %), висока оплата за навчання дітей (26,40 %), необхідність повернення боргів (32,27 %), домашнє насильство (6,4 %) та інші причини (5,07 %), серед яких — намір забезпечити стабільне майбутнє для себе й для своїх дітей, необхідність змін, бажання рухатися вперед і прогресувати, відсутність перспектив тут, в Україні, потреба жити по-людськи, прагнення змінити спосіб

життя і побачити інші країни. Природним є те, що основною метою свого перебування за кордоном 94,67 % жінок назвали заробляння грошей. Ці гроші вони планують витратити на навчання дітей, придбання помешкання, допомогу власним сім'ям, турботу про майбутнє. Лише 4 % опитаних вказали інші причини, такі, як зміна постійного місця проживання і самореалізація.

Насторожує той факт, що молоді жінки не планують вкладати зароблені гроші в започаткування бізнесу (близько 7 % опитаних).

Далі буде.

— **Сьогодні в Україні ми говоримо вже не тільки і не стільки про трудову міграцію, скільки — про міграцію інтелекту. Якщо донедавна виїзди науковців за кордон були поодинокими, то нині міграційний процес зачепив навіть випускників вузів. Як Ви розцінюєте ситуацію, що склалася?**

— Щодо самого виїзду наших випускників за кордон, то їх із великим задоволенням беруть скрізь, особливо якщо вони мають добру природничу освіту, тобто — закінчили фізичний, математичний, хімічний, біологічний факультети. Це ті факультети, на яких навчатися важко, незалежно від того, де навчатися — в Україні чи за кордоном. Бо математика — вона і в Африці математика, перефразовуючи відомий вислів з інтелектуальної гри в преферанс: “туз — він і в Африці туз”! Гадаю, мене добре зрозуміли всі випускники фізико-математичних спеціальностей...

Навчання й наукова робота на природничих факультетах даються нелегко, але й цінуються дуже високо в економічно розвинутих країнах. Наші випускники є по всьому світу. І в Америці, і в Європі я зустрічав вихованців нашого університету й моєї кафедри теоретичної фізики зокрема. Багато наших нині виїжджають до Німеччини, Чехії, Польщі, а випускники університетів тих країн їдуть ще далі на Захід. Це явище я називаю “східно-західним інтелектуальним вітром” і на цю тему неодноразово розмовляв і з політиками всіх рівнів, і з інтелектуалами — з України і з-за кордону.

Про цю справді складну проблему я вже не раз говорив у засобах масової інформації та на різних заходах. Було воно одним із ключових і на нараді ректорів, з приводу якої ми ведемо розмову. Отже, якщо держава не може зупинити чи бодай регулювати відтік талановитої освіченої молоді на Захід, то вона повинна подбати хоча б про якість

фінансове відшкодування своїх втрат, бо моральних і потенціальних втрат уже не відшкодуємо ніколи. Одна справа, коли з країни виїждять фахівці малої чи середньої кваліфікації. Представники цієї категорії мігрантів, тяжко заробляючи за кордоном, намагаються в основному повернути якусь їх частину на Батьківщину, своїм сім'ям. І в кінцевому результаті їхній виїзд за кордон бодай частково компенсований.

Інша справа, коли країну полишають висококваліфіковані кадри. Адже переважна більшість із них — колишні наші відмінники, які навчалися за рахунок державного бюджету. Вони виїждять, зазвичай, назавжди. При цьому влаштовуються на роботу за своїм прямим фахом. Виходить так, що наша держава за свої кошти навчила їх, а вони віддають свій інтелектуальний потенціал іншому суспільству, яке не вклало в їхню освіту жодної копійки. Це абсолютно несправедливо. Коли я висловлюю цю думку, мені часто закидають: мовляв, ми нікому не можемо заборонити виїздити за кордон. Бо в такому разі порушуються права людини. Я це розумію й не заперечую. Ми й не повинні заборонити нашим фахівцям жити в тій країні, яку вони обирають. Але ж не можна порушувати й права тих платників податків, що з їх коштів формувався державний бюджет, через який здобули освіту ті, хто покидає Україну. Ми просто зобов'язані розробити такі законодавчі положення й механізми, які б забезпечили повернення хоча б витрачених державних коштів до Міністерства освіти і науки України. Доки ми цього не зробимо, доти будуть порушені права більшості тих людей, які живуть і працюють у себе на Батьківщині. Врешті, це справа національної безпеки.

— **Все це справедливо. А в чому тоді проблема?**

— Питання в тому, як це зробити, тобто яким повинен бути механізм реаліза-

СОЦІАЛЬНИЙ ВІТЕР ЖЕНЕ ІНТЕЛЕКТУАЛІВ З УКРАЇНИ

Верховна Рада готується до розгляду нових законів про освіту і науку. 13 травня цього року відбудуться парламентські слухання, на яких депутати аналізуватимуть нагальні проблеми й стан справ в українській освіті й науці. Напередодні розгляду питань у парламенті в регіонах відбулися наради ректорів вищих навчальних закладів. Днями відбулася така нарада ректорів ряду університетів, які належать до Чернівецького куцця. Про що йшлося на цій нараді та про пекучі потреби української науки й освіти — у нашій розмові з професором, доктором фізико-математичних наук, заслуженим діячем науки і техніки України, академіком Вищої Школи України, ректором Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича **Миколою ТКАЧЕМ**.

ції. Я бачу його приблизно таким: сума компенсації може бути обчислена із середньої вартості навчання (вона відома) на тому чи іншому факультеті за той час, упродовж якого студент (чи випускник) навчався в українському університеті за державний кошт. Якщо студент певний період працював і через сплату податків повернув державі частину того, що вона витратила на його навчання, то з суми компенсації цю частку обов'язково потрібно вирахувати. Ось такий загальний підхід можна було б запропонувати як перше наближення.

— **Сьогодні як викладачі, так і студенти багато говорять про Болонський процес. Як би Ви це прокоментували?**

— Загалом це дуже складний і важливий процес у вищій школі європейських країн, суть якого полягає в інтеграції європейської освіти й вироблення спільних освітніх стандартів. Названий він так від італійського міста Болонья, де розташований один із найстаріших університетів Європи й світу, й де була свого часу підписана відповідна міждержавна угода. Та попри те, що це дуже потрібна і цікава справа, моє ставлення до Болонського процесу подвійне. Я чудово розумію, що коли будемо в Європі, то матимемо вільний обмін студентами та викладачами з усіма університетами Європи, які приєднуються до Болонської конвенції. І це якнайкраще відповідає духові науки й освіти, адже вони не мають кордонів. Проте входження у цей процес буде дуже непростим. Адже наша система вищої освіти суттєво відрізняється від західної. У кожній із них є свої плюси й мінуси. В акіотажі перехідного періоду й гарячкової зміни орієнтирів не варто забувати й того, що наша система освіти дозволила створити потужні високотехнологічні центри на зразок заводу “Південмаш” у Дніпропетровську, літакобудівних об'єднань Києва та Харкова, врешті, й власний енергетичний потенціал країни.

Варто додати й те, що кожна із розвинутих європейських країн, наприклад, Німеччина, Франція, мають свої давні традиції вищої освіти, які не просто узгоджуються з вимогами Болонського процесу. Але це один із сегментів процесів загальної глобалізації, до якої

ми мусимо пристосовуватися незалежно від нашого бажання.

— **У чому полягає складність для нас?**

— По-перше, в тому, що навчальний процес у нас побудовано по-іншому, ніж у країнах, які входять до Болонського процесу. Там функціонує кредитно-модульна система навчання, за якою студент має змогу обирати значну кількість предметів за власним бажанням так, щоб це забезпечило йому необхідну кількість кредитів (своєрідних навчальних одиниць). У нас така система практично відсутня. Обидві ці системи малосумісні, тому нам доведеться переходити до кредитно-модульної системи, з усіма її позитивами й негативами. По-друге, складність поглиблюється ще й тим, що наша нинішня система освіти перебуває в неформованому стані. Що я кладу в це поняття? Від старої системи вищої освіти, з її пріоритетами щодо точних наук, ми почали перехід до більш гармонійної системи, в якій точно-природничі й соціально-гуманітарні науки перебувають у збалансованому стані. Ми ще не встигли завершити цей етап реформування, як уже потрібно розпочинати новий. У військовій термінології це називається перебудовою на марші. Так чи інакше, вища освіта України опинилася перед черговим викликом часу.

— **Із чим пов'язане Ваше подвійне ставлення до кредитно-модульної системи?**

— З одного боку, те, що студент може вибирати кредити з різних предметів за своїм уподобанням, є позитивом — він має велику свободу вибору. Та не слід забувати, що навчання — не розвага, а наполегливий і важкий процес здобуття і засвоєння знань. Недарма говориться, що студенти “гризуть граніт науки”. Образ граніту науки аж ніяк не випадковий. Він дуже влучно називає ступінь складності й невіддатливості тих предметів, які вкрай потрібно засвоїти студентові, щоб стати справжнім фахівцем. Основу цього граніту (тобто систему необхідних знань) створювали вчені зі світовими іменами, а якщо жорсткі умови будуть послаблені, пересічний студент, який у наш час не має мотивації до навчання, вибере не граніт, а щось, скажімо, із асортименту Макдональдса. Не ка-

жемо тут про молодих людей, беззастережно відданих науці. Таких завжди було дуже мало.

Болонський процес може негативно позначитися, насамперед, на підготовці фахівців складних наук (математика, кібернетика, фізика, хімія, біологія, економіка та ін.). На відміну від нашої нинішньої системи, яка зобов'язує вивчати всі необхідні для обраного фаху предмети, у кредитно-модульній системі студент зможе підміняти складні предмети легшими. При такому підході цей студент не стане професіоналом. На мій погляд, якщо дати повну волю студентам, то це може призвести до зниження загального рівня фахової підготовки.

Ще одна парадоксальна проблема, яка постане перед нами, полягає в тому, що і студенти, й викладачі будуть мати можливість вільно мігрувати університетами Європи. Парадокс у тому, що свобода пересування, яку ми звикли розглядати як найвищу свободу людини, містить певний негатив.

— **Чи не полягає він у наростанні нової хвилі міграції інтелекту з України?**

— Саме так. Адже цілком зрозуміло, що як тільки наші талановиті студенти, згідно з правилами процесу, потягнуться до Сорбони чи Гетингена, то їх там помітять і зроблять усе, щоб вони там залишилися. І попри те, що в нас можуть дати не гіршу освіту, такі студенти будуть намагатися закінчити навчання там, щоб мати диплом одного із західноєвропейських університетів, а не українського — тут уже переважатимуть міркування престижу й перспективи, а не патріотизм. І коли ми говорили про те, що сьогодні емігрують наші випускники, то завтра почнуть емігрувати прямо зі студентської лави. Ми знову будемо втрачати талановитих і сильніших.

А ще ж, згідно з умовами Болонської конвенції, й викладачі повинні працювати в різних університетах Європи. Найталановитіші з них також не залишаться неповаженими. А далі — легко здогадатися, які процеси розпочнуться і які наслідки це матиме для України. Отже, при всіх позитивах Болонського процесу ми повинні розуміти, які непрості проблеми й завдання він ставить перед нами. Тому входження у цей процес, на мою думку, має бути дуже обережним, виваженим, але

тим не менше — послідовним і прагматичним.

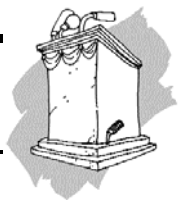
— **Чи зможе й за цих нових реалій діяти компенсаційний механізм, який Ви пропонували для випускників?**

— У загальному, мабуть, так, хоч усіх втрат він не компенсує. Адже якщо в середньому навчання одного студента обходиться університетові у 2000 доларів США, то за п'ять років — це вже буде 10 тисяч. Знову доведеться взяти для прикладу представника точних наук. Для того, щоб підготувати фізика такого високого фахового рівня, якого сьогодні ще випускає наш університет, за кордоном потрібно витратити до 100 тисяч доларів! Отже, виходить, що навіть компенсація була б у десять разів меншою, ніж реальна вартість фахівця, яку наша держава втратила б на міжнародному ринку. Зрозуміло, що з економічної точки зору — це прямі збитки. Проте ми свідомі того, що в наших університетах студенти навчалися в інших умовах, ніж в університетах Західної Європи чи Північної Америки, де вища освіта коштує незрівнянно дорожче. Якби Україні поверталася бодай якась частка коштів, витрачених на підготовку фахівців із вищою освітою, які емігрують, то можна було б хоч трохи підтримати економічний стан вітчизняних університетів. Адже вони не отримують фінансів, потрібних для їх нормального функціонування і розвитку. І це лише один із тих важливих пунктів, які потрібно ухвалити Верховній Раді.

— **Мабуть, це буде не просто?**

— Своєрідний соціальний вітер, який сьогодні жене кращих випускників зі сходу на захід, — це дуже тривожний і небезпечний симптом для української науки. Бо якщо цей процес і далі триватиме з такою ж швидкістю, а крім того, не буде достатніх інвестицій у науку, то через кілька років свій потенціал ми втратимо незворотно. Тому сьогодні на державному рівні треба вживати термінових заходів, аби цьому зарадити. Втрата потенціалу для нас — недопустима. І єдина надія — на державних людей, які усвідомлюють серйозність ситуації і готові ухвалити відповідні рішення. Надія є! А як буде, поживемо — побачимо. 13 травня не за горами.

● **Марія ВИШНЕВСЬКА**

ДОКИ СНАРЯД НЕ ВДАРИТЬ, ВЛАДА НЕ ПЕРЕХРЕСТИТЬ-

Безперервні вибухи у Новобогданівці під Мелітополем вкотре засвідчили вміння влади наступати на одні й ті ж граблі. Хронічне недофінансування української армії знову вилізло боком, а безневинним селянам обернулося зруйнованими домівками і справжнім воєнним жахом. Хоч про подібний розвиток подій попереджували давно. Після ракети, яка влучила в житловий будинок у Броварах, вибухів в Артемівську та “вищого пілотажу” над Сквиливським летовищем поступово витворюється образ армії, яка б’є своїх, аби чужі боялися.

СКАНДАЛ

Величезні склади боеприпасів, які дісталися Україні у спадок від Радянського Союзу, утримувати й обслуговувати нелегко й недешево. Надто, якщо на це не виділяється достатня кількість коштів. В умовах тотального зубожіння населення в регіонах, купи покинутої зброї стають здобиччю металощукачів-екстремалів чи й самих військовослужбовців. Розрізаючи

покріті корозією металосплави, ті ризикують не лише своїм життям, а й життями тисяч людей.

Лише за приблизними оцінками, на базі під Мелітополем зберігалося до 4,5 тисяч умовних вагонів боеприпасів. Внаслідок вибухів із прилеглих населених пунктів було евакуйовано майже 10 тисяч осіб, пошкоджено газопровід, знесено півсела разом із залізничною станцією, зупинено рух потягів у напрямку Кри-

му. Одна людина загинула безпосередньо від вибухів, 4 — від отриманого стресу та “загострення серцево-судинних захворювань”.

За словами міністра МНС Григорія Реви, який днями звітував перед Верховною Радою, збитки складають 2,5 мільярдів гривень по боеприпасах, 1,5 мільйона гривень — це наслідки пошкодження прилеглих територій, будівель тощо. На ліквідацію лиха уряд виділив 7 мільйонів

гривень. Як не крути, а скупий платить двічі. У нашому випадку — радше не скупий, а м’яко кажучи, недалекоглядний.

Відразу після мелітопольських подій влада почала гарячково шукати винних. Була низка заяв про те, що розвиток подібних надзвичайних ситуацій прогнозували, але на ці слова уваги ніхто не звертав. Найбільше критики дісталось міністру оборони Євгену Марчуку. Прем’єр Віктор

Мал Олександра Монастирського

Янукович заявив, що рішення про покарання винних буде ухвалюватися Радою національної безпеки й оборони, колись очолюваної Євгеном Марчуком. Куди “підуть” Є. Марчука з сьогоднішньої посади? Розмови про його ймовірну відставку жвавішали з кожним вибухом під Мелітополем.

На цьому тлі бадьорі зв’язати центральних теле- і радіоканалів про евакуацію та успішне відселення потер-

пілих і запевняння про “ситуацію під контролем” сприймалися з точністю до навпаки. Особливо зворушував сюжет про селянку, якій вибухи перешкодили додивитися “Бідну Настю”. А подібних потенційних “гарячих точок” в Україні не бракує, тому можна прогнозувати, що армійський грім над українцями прогримить ще не раз.

Богдан ГДАЛЬ

ЄВРОРАДІСТЬ, ЄВРОЗАЗДРІСТЬ, ЄВРОДУЛЯ

СУСІДИ

Сказав це не будь-хто, а Романо Проді — президент Європейської Комісії. Невідомо, чи встиг він перед тим відсвяткувати розширення Європи, але “місця в ЄС практично не залишилося”. Нашу державу прирівняли до Лукашенкової Білорусі, запропонувавши належати до “кола друзів ЄС”. Дружба з Євросоюзом — це той випадок, коли “просто слова”: вона не означає українського чи білоруського представництва в Європарламенті та Єврокомісії. Натомість — доволі широку географічно “зону співпраці” — від Балтійського моря через Близький Схід до Північної Африки. Що варто розуміти й так: Європа — не гумова, за межі польсько-українського кордону не розтягується.

Тим часом по той бік кордону раділи, мов діти, обливаючи одне одного шампанським і влаштувавши цілодобові дискотеки на площах міст і містечок. Для Польщі приєднання до Євросоюзу означає остаточне прощання з соціалістичним минулим і визнання країни як рівноцінного партнера світовим співтовариством. Ну, хай не зовсім рівноцінного: для того, щоб Річ Посполита досягла сьогодення економічного рівня Іспанії, буде потрібно... 60 років — оцінка польських експертів. Хоча перед Другою світовою і приєднанням до соцтабору саме Польща була тією країною, на яку рівнялася Іспанія, — теж зовсім не головна держава в сучасній європейській сім’ї. Але поки що

На radoшах Європа кружляла у вальсі, вибивала підборами крав’як чи інші національні танці просто на вулицях нових європейських столиць. Відтепер європейських офіційно. Поки в Україні ходили на першотравневі демонстрації і садили картоплю. Євросоюз на початку травня приріс десяткою нових держав, Україні відверто заявили: членство у євроклубі їй не світить. Ні тепер, ні в четвер — ніколи.

святкову ейфорію поляків не псує навіть перспектива тотального подорожчання чи не всіх видів товарів — відповідно до новітніх євростандартів.

Нам до них не просто далеко, вони — недосяжні, якщо вірити все тому ж панові Романо. А кому до них рукою подати? Наступні в черзі до Європи — Болгарія, Румунія і Туреччина. Мешканцям перших двох українці ще, здається, нещодавно співчували: були часи, коли на середню болгарську зарплату можна було купити значно менше, ніж на таку ж українську, а румунам, як і нам, вимикали світло вечорами — із метою економії. Утім, середньостатистичне румунське село й зараз зовсім не нагадує вилизане голландське чи датське, навряд чи картина суттєво зміниться найближчими роками. Від’їдьте декілька кілометрів від Бухареста і обов’язково загрузнете колесами авто у ґрунтовій дорозі, виштовхати яке місцеве населення охоче допоможе за пляшку горілки — “цуйки”. Але це — дрібниці, порівняно зі свіжим румунським звітом організації “Міжнародна Амністія”. Днями її представники оприлюднили шокуючі картини з життя пацієн-

тів румунських психіатричних лікарень, умови перебування в яких наближаються до концтабірних. Вельми гучний ляпас на тлі румунських євроорієнтацій.

У Туреччині, натомість, чи не щороку спалахує гучний корупційний скандал, та й демократія тамтешнього розливу ніяк не схожа на ту, до якої звикли в Берліні чи Римі. І як собі порадиш із мусульманською країною суцільно християнська Європа? Що все ще не завершила дебатів на тему декларації релігійних цінностей у Євроконституції.

Тим не менш — згаданій трійці Брюссель колись-таки підніме шлагбаум. А державі, що розташована в центрі Європи, формально до неї приєднатися — зась. Як тут не згадати улюбленої приказки Леоніда Даниловича про подвійні західні стандарти стосовно України! Виходить, таки має гарант расію? Інша справа, що мукачівські вибори, переслідування незалежних медіа та інші гримаси відкритого суспільства по-українськи можна сприймати як завгодно, але не як єврозусилля. Додайте до цього ще й недавню угоду про ЄП, яка повернула Україну до Заходу зовсім не обличчям, і тоді, можливо, зрозумієте мотиви дулі Ро-

Мал Петра Сігута

мано Проді в бік печерських пагорбів.

Офіційний Київ зробив вигляд, що нічого надзвичайного не сталося. Президент надіслав вітальні телеграми колегам із новоприєднаних європейських держав, кандидат у його наступники В. Янукович закликав до необхідності “підняти рівень життя наших громадян”. Мовляв, ми самі в себе збудуємо Європу. Колись...

Л. П.

ВІДМУЧИЛИ МУКАЧЕВЕ... Сумнозвісні мукачівські вибори обговорювали в Раді Європи

ВИБОРИ

Генеральний секретар цієї організації Вальтер Швіммер дуже стурбований новинами з Мукачева. Він заявив, що в разі повторення ситуації на президентських виборах Україна втратить свій авторитет у Раді Європи.

У зв’язку з фальсифікацією виборів міського голови Мукачева громадські організації міста виступили ініціаторами збору позовних заяв до Європейського суду з прав людини, у яких виборці звинувачують найвище керівництво України в організації фальсифікації виборів, переслідуванні за політичні погляди та злитті правоохоронних органів із криміналітетом.

У місті працюють численні представники прокуратури та СБУ. Заступнику Генерального прокурора Віктору Кудрявцеву передано протоколи виборчих дільниць, про що було складено відповідний акт. Документи вручив народний депутат Віктор Балого — фактичний переможець виборів мера. Проте Генпрокуратура й досі не повідомила: протоколи дійсні чи сфальсифіковані. У зв’язку з цим депутат звернувся особисто до Генпрокурора Г. Васильєва з проханням порушити кримінальну справу проти членів територіального виборчого му або... проти нього самого. Також 56 народних депутатів звернулися до Генеральної прокуратури

із заявою, в якій просять притягнути до кримінальної відповідальності членів Мукачівського тервиборчкому.

Минулих вихідних спалили машину народного депутата В. Балого. Цю справу розслідує місцева міліція. Також нардеп повторно подав заяву в місцевий суд із вимогою визнати вибори недійсними.

Одночасно губернатор І. Різак, який є головою обласного осередку СДПУ(о), подав документи на присвоєння генеральського звання головному міліціонеру області — за “блискуче” проведені вкупі з криміналітетом вибори. Планується підвищення на посадах й інших стражів закону. А той, хто завдяки їм

Це вже історія: вибори в Мукачевому

став мером, — Е. Нусер — не витримував постійних мітингів протестів, які проводяться на площі перед ratusheю, і видав незаконний указ про заборону таких масових зібрань.

Мукачівське питання знову буде в центрі уваги пленарних засідань Верховної Ради України.

Ірина КОЛЯКА

СЛОВО ПРО СЛОВА

ДЕМОКРАТИЧНІ ВИБОРИ ЗА НЕДЕМОКРАТИЧНИМ ЗАКОНОМ?

Нинішній рік — рік виборів Президента. На жаль, у багатьох людей це словосполучення не викликає жодних емоцій, крім стомленої безнадії — нічого, мовляв, це не дасть. І те, що такі настрої присутні, можна зарахувати до мінусів нинішньої влади — надто багато розчарувань і втрат вона принесла українцям. Але чимало й таких, які сподіваються на позитивні зміни (надія помирає останньою?), хто б не прийшов до влади. Адже прийняття нового Закону “Про вибори Президента України” однозначно підтвердило: вибори відбудуться. Очевидно, цього хоче не тільки народ, а й політична та економічна еліта (на жаль, у нашій країні це — не кращі, високодуховні люди, а ті, в чиїх руках знаходяться вплив і гроші), що засвідчило й голосування в парламенті: за новий Закон проголосувала рекордна кількість народних обранців — 429.

— На жаль, цей Закон найменш демократичний з усіх, які були прийняті парламентом раніше, — поділився своїми враженнями на засіданні Кіровоградського прес-клубу реформ голова регіонального відділення Комітету виборців України Володимир Гришко. — Найперше — це відсутність положення про офіційних спостерігачів від громадських організацій, що за міжнародними мірками є невід’ємною ознакою демократичних виборів (КВУ виступив із відповідною заявою з цього приводу). 90 відсотків респондентів соціологічного опитування Фонду “Демократичні ініціативи” та “Соціс” висловилися за те, що контроль громадських (недержавних) організацій за проведенням виборів та підрахунком голосів потрібен.

Багато запитань викликає і фінансування майбутніх кандидатів. За підрахунком коаліції “Свобода вибору” та Лабораторії законодавчих ініціатив, реальна сума, яка потрібна кандидату для проведення передвиборчої компанії становить приблизно 35 мільйонів доларів. Новий же Закон обмежив виборчий фонд кандидата десятьма мільйонами гривень. Цікаво, що на попередніх президентських виборах 1999 року кандидат у президенти офіційно міг витратити на свою передвиборчу кампанію 1 мільйон 700 тисяч гривень. Як розбагатіли наші кандидати в президенти! А чи збільшилися пропорційно й наші з вами доходи? Чи стали ми багатші, ну, хоча б, в оті заокруглені п’ять разів (якихось півтора мільйона скинемо з рахунку — українська душа ніколи не була дріб’язковою!), який передбачає офіційна

ВИБОРИ НЕ ЗАДЛЯ ВИБОРІВ ЧИ ЗМОЖЕ УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА ЗДОЛАТИ ЯКІСНО ВИЩИЙ ЩАБЕЛЬ РОЗВИТКУ?

цифра? Що вже говорити про 35 мільйонів доларів!

Цей розрив добре ілюструє ту прірву недовіри й відчуження, яка за останні роки постала між народом і владою. І перед новим Президентом (а Закон і Конституція говорять, що він-таки має бути новим!) чи не першочерговим завданням постане подолання цієї прірви, адже ніякі системні зміни в роз’єднаному, розбитому на уламки суспільстві неможливі.

Мал А. Казанського

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ — НОВЕ МИСЛЕННЯ?

Хочеться вірити, що українська спільнота вже досягла тієї критичної межі очікування змін на краще: реальних, а не декларативних реформ, серйозного захисту національних інтересів, за якою вже будь-яка нова влада не зможе знову рік за роком тупцяти на місці, займатись особистим збагаченням та продовжувати годувати народ порожніми обіцянками. Перед будь-якою новою командою — чи то певним конгломератом нинішньої владної еліти, чи опозиції, — відразу ж постане питання зміни системи влади на таку, яка б давала відчутний ефект, сприяла довірі та взаєморозумінню, а значить, була б відкритішою і прозорішою. Написала останні слова і відразу згадався не

такий уже й давній Указ Президента, яким Глава держави зобов’язував органи влади бути такими. Чи є якісь зрушення? Майже немає. Система управління і ментальність влади така, що вона однозначно працює тільки на самовідтворення і самозабезпечення. Але якщо від цієї владної команди суспільство, в принципі, нічого нового не чекає, то на нову покладатиме великі надії. І чим більшим буде коефіцієнт цього очікування, тим менше шансів матиме нова влада залишити все, як є, їй просто доведеться щось змінювати.

Але що, як, у який бік і наскільки серйозно? Чи матимемо ми нарешті владу, яка не відділятиме власного благополуччя від благополуччя суспільства, яка розумітиме, що здоровий глузд і розумні правила гри, чи то пак Закони, які виконують усі — краще, ніж організація “доступу до тіла” і ламання та перебудовування цілих структур на догоду амбіціям однієї чи кількох впливових людей, яка усвідомить, що довіра й повага народу набагато важливіша й ефективніша, ніж застосування адмінресурсу?

Що, негусто таких людей серед політичного бомонду? Але й цього мало. Нам треба не лише одного розумного, красивого, свідомого, патріотичного, по-європейськи мислячого, відкритого і нежадібного, нам їх потрібно дуже багато. Таких, що розуміють, як діють бюрократичні механізми й готові ці механізми спрощувати, таких, які свідомо б не розкручували спіраль корупції. Таких, які б уміли грамотно підібрати кадри й розуміли б різницю в різних системах управління; таких, які могли б демократично, з посмішкою, не стаючи на один чи інший бік, вирішувати гострі конфлікти в більших чи менших колективах, таких, у системі цінностей яких духовне, моральне та мистецьке стояло б набагато вище матеріального. Де таких людей узяти? Логіка підказує: їх треба спеціально вчити.

І тут своє слово могла б сказати опозиція. Бо вона за природою своєю — альтернатива владі. І якби наша нинішня опозиція, чи об’єднавшись, чи окремо в кожній партії організувала таке навчання майбутніх кадрів на основі нових, демократичних, європейських підходів до управління, вона мала б набагато більше шансів перемогти. Немає нічого дивного й ганебного в тому, що нам

треба цьому вчитися: як дитина, що виховувалася в інтернаті, не має моделі сім’ї, не розуміє, що таке любов близьких, так і ми, вийшовши із тоталітарного суспільства, не маємо моделі демократичної, відкритої прозорої влади.

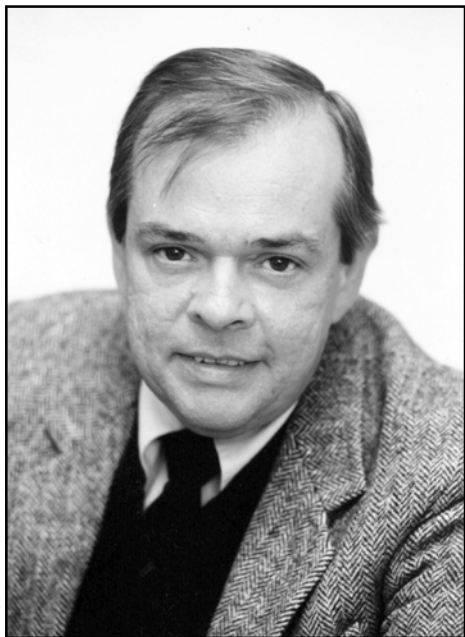
Що гальмує ці процеси всередині опозиції? Певною мірою брак стратегічного мислення (цьому можна повчитися у нинішньої влади, тільки вся її стратегія спрямована лише на збереження себе і власних капіталів), інерція тих же партійних апаратів, які сформовані при кожній партії і куди занадто часто запрошували апаратників ще з КПУ, віддаючи перевагу досвіду їхньої не ідеологічної, а організаційної роботи. До речі, ці люди свої обов’язки виконують справно, але вони принесли з собою стереотипи та підходи старої системи, які автоматично можуть бути перенесені в нову владу.

Певний час ефективність штабів опозиційних сил прямо пов’язували з рівнем ідейності їхніх працівників. Мовляв, якщо це люди віддані ідеї, тільки тоді можливий позитивний результат. Звичайно, важко собі уявити і змиритися з тим, що в обласному нібито проукраїнському штабі “Нашої України” прес-секретар звертається до колег: “Гаспада журналісти!” Але чим ближче до виборів, тим більше усвідомлюєш, що не це, все-таки, головне. Сьогодні у штабах і навколо усіх опозиційних (і не лише) сил достатньо різних людей — і ідейних, і пристосованців, і тих, хто прагне заробити копійку, і тих, хто шукає самореалізації сьогоднішньої і майбутньої. Але серед них занадто мало таких, хто свідомо, цілеспрямовано, розумно і кваліфіковано міг би серйозно змінити обличчя влади. Хоча такі люди є, і, очевидно, саме від них залежатиме — чи справдяться наші надії. Як би там не було, принципово нова влада так чи інакше має пробитися на нашому забур’яненому політичному полі. І вибори нарешті, мають перестати бути тільки виборами, а стати переходом на якісно інший рівень розвитку вітчизняного політикуму.

Ось тільки якщо це станеться не нині, а значно пізніше, — втратимо від цього ми всі.

Світлана ОРЕЛ,

СЛОВО ПРОЩАННЯ

Цей світ покинув, навіки попрощавшись 3 травня 2004 року із земними клопатами й печаллями, всесвітньо відомий вчений, історик, політолог, письменник, публіцист, професор Києво-Могилянської академії, доктор Джеймс Мейс.

6 травня Київ прощався з цією унікальною людиною, яка зірвала чорну завісу не-

НА ДЕВ’ЯТИНИ ПЕЧАЛІ, НА ВІЧНУ ПАМ’ЯТЬ ПРО ДЖЕЙМСА МЕЙСА

пам’яті, що застувала світові правду про український Голодомор 1932—1933 років.

У 1986—1990 роках Джеймс Мейс був виконавчим директором створеної з ініціативи діаспори конгресово-президентської Комісії США з дослідження Голодомору в Україні. 1988 року на основі ґрунтовного аналізу радянських і закордонних джерел, матеріалів Національного архіву США та архівів інших країн було підготовлено доповідь американському конгресу, що пролила світло на справжні причини та наслідки української трагедії.

“Висновок американської Комісії, — підкреслював Джеймс Мейс, — був однозначний: голод був геноцидом, спрямованим проти України як держави, проти українців як нації”.

Доктор Мейс разом із Леонідом Херецем склав і відредагував тритомну “Усну історію” Комісії з питань українського голодомору, опубліковану в 1990 році. Він — автор фундаментальної праці “Комунізм і дилеми національного визволення: національний комунізм у Радянській Україні, 1918—1933”, монументального двотомного “Дослідження українського Голодомору

1932—1933 років”.

Коли 12 вересня 1993 року освячувався пам’ятник жертвам Голодомору на Михайлівській площі в Києві, Джеймс Мейс був там присутній уже як постійний житель Києва і один із організаторів заходу. На початку дев’яностих корінний американець, чия бабуся була індіанкою, вирішив назавжди пов’язати своє життя з Україною, якій уже давно присвятив свою професійну діяльність, щедро подарував своє серце, а все своє співчуття до мільйонів жертв геноциду переплавив у колосальну працездатність: постійні публіцистичні виступи в газеті “День”, журналі “Політична думка”, редагування англomовних варіантів цих видань, навчання українських студентів політології, участь у міжнародних конференціях. Джеймс Мейс запропонував і багато чого зробив для успішного проведення акцій “Свічка у вікні” (поминання жертв Голодомору у дні 70-річчя) та руху журналістів за позбавлення Пулітцерівської премії журналіста Дюранті — премії, яка була видана за брехню про Україну...

Чи вповні оцінили ми Джеймса Мейса, чи воздали його серцю добрим словом, чи

підперли плечем плече, чи досягнули все, зроблене ним? Тільки наша праця і наша пам’ять дадуть нам відповіді на ці питання.

Колись на чийсь ворожий випад Джеймс відповів: “Ваші мертві уповноважили мене їх захищати”.

На Україні Джеймс знайшов кохання і сім’ю, щиро шанував їх, батьки його дружини Наталі Дзюбенко стали його батьками. Тож наші мертві стали йому рідними.

Він і вмер, як вмирали вони: коли вже засіялось, але ще не викинуло колос...

В українських селах, прощаючись із мертвими, передають привіт кривнякам. Душа Джеймса Мейса має що розповісти душам наших мертвих. Подібно до смерті великих молільників, його погребіння оплакувалося триденними дощами...

Вічна Вам пам’ять, докторе Мейс, і хай Ваша невтомна душа благословить Ваше 52-річне життя, яке проросло в американській Оклахомі, а засіялося на Байковій горі в Києві.

Простіть нас і прощайте.

Редакція газети
“Слово Просвіти”